

EXAMENSARBETE | BACHELOR'S THESIS

EKOLOGISKT HÅLLBAR TURISM

En nisch för naturens bästa

Författare: Kim Pitkänen

Hållbar Turismutveckling

Högskolan i Halmstad

Handledare: Göran Sahlén

Halmstad den 10 augusti 2011

Sammanfattning

Det är allmänt känt att turismen för med sig negativa ekologiska konsekvenser och har gjort det sedan charterturismen på allvar slog igenom under -50 och 60-talet. På senare tid har alternativ turism börjat gro och tagit sig upp. Att massturismen är dominerande råder det inga tvivel om men det är viktigt att alternativ turism såsom ekoturism ser dagens solljus, en nisch i turismen som ska vara ekologiskt hållbar.

Vandringen mot toppen är lång och brant för den ekologiskt hållbara turismen, nyligen har den börjat se dagsljuset men massturismen tar åt sig nästan all energi från solljuset. Det innebär att den ekologiskt hållbara turismen måste kämpa i hård konkurrens med de andra aktörerna på marknaden. Aktörer som i dagsläget och även i fortsättningen kommer vara starkare, men det säger inte att det inte finns plats för ekologiskt hållbar turism.

Uppsatsen visar att det finns ett bra utbud av litteratur om ekoturism som tar upp både skrämmande exempel där varumärket utnyttjats till skadligare verksamhet och exempel med rätt använd ekoturism som ett verktyg för värnande av biologisk mångfald. Den litterära granskningen redogör för betydelsen av ekologiskt hållbar turism och vad som kan göras för att nå dit.

En enkätundersökning gjordes i sydvästra Sverige med syfte att ta reda på hur folket ser på ekologiskt hållbar turism. Vissa intressanta skillnader fanns mellan personer av samma kön och kvinnor gentemot män, men glädjande var att de flesta av dem 136 svarande trodde eller hoppades att den ekologiskt hållbara turismen har en ljus framtid att gå till mötes. I Sverige har vi idag 81 av Naturens Bästa godkända ekoturistarrangörer. Trots skuggan från de större verksamheterna verkar det finnas tillräckligt med ljus och plats för den ekologiskt hållbar turismen att slå sig in på marknaden.

Innehåll

1.	Inledning.....	5
1.1	Bakgrund och problemområde	5
1.2	Syfte och frågeställning	6
1.3	Beskrivning av viktiga begrepp.....	6
1.4	Avgränsningar	7
2.	Befintlig kunskap	8
2.1	Inledning.....	8
2.2	Betydelsen av ekologiskt hållbar turism.....	8
2.3	Ekoturism, synonymt med ekologiskt hållbar turism?	12
2.4	Skyddade områden.....	13
2.4.1	Zonering av nationalparker	14
2.5	Vikten av bärkraft och småskalig turism	16
2.6	Ge skyddsvärd natur och arter ett ekonomiskt värde.....	18
2.7	Regler och bestämmelser, en verktyglåda i naturvården.....	19
2.8	Lärande och kunskap som en del av ekologiskt hållbar turism.....	20
2.9	Ekologiskt hållbar turism i Sverige.....	23
2.10	Sammanfattning	25
3.	Metod	27
3.1	Inledning.....	27
3.2	Kvantitativ metod	27
3.3	Kvalitativ metod	28
3.4	Använd metod	29
3.5	Tillvägagångssätt	29
3.6	Urval	30
3.7	Giltighet	31
4.	Enkätundersökning.....	32
4.1	Presentation av resultat	32
4.2	Sammanställning av enkätundersökningen	33
5.	Analys/diskussion	37
5.1	Analys av befintlig litteratur	37
5.2	Analys av enkätundersökningen.....	37
5.2.1	Teori utifrån enkätundersökningen.....	41
5.3	Slutsats	42

5.4 Avslutande ord	42
6. Källförteckning.....	43
Bilaga 1	46

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemområde

Vi lever idag i en värld där vi förbrukar mer av naturens resurser. Turismen är inget undantag från detta. Snarare tvärt om. Runt om i världen kan vi se konsekvenser från turismens framfart. Turism är ingen ny företeelse, men det är under de senaste 50-60 åren som branschen utvecklats explosionsartat. I och med utvecklingen som skett har massvis av naturområden tvingats lida av branschens framfart. Enorma hotell som byggts ut vid stränderna, skog som skövats till förmån för turistdestinationer, nedskräpning i naturen från turister som inte plockar upp efter sig eller utsläpp från resorna. Listan kan göras lång över de negativa ekologiska konsekvenserna turismen för med sig och det är väsentligt att ha kunskap om dem, så vi kan börja jobba mot konsekvenserna och förhoppningsvis undvika flera misstag i framtiden.

Det är allmänt känt att naturen är otroligt viktig för turismen, ändå tvingas naturmiljöer ta stor skada av våra aktiviteter och utbyggnader. Vi vistas i naturen och tar del av upplevelser den erbjuder oss. Vi dyker i Mexiko, ligger på stranden och lapar sol i Spanien, kollar på alligatorer i Florida, upplever den fantastiska regnskogen i Sydamerika och vandrar i våra egna berg i Lappland. Världen finns framför våra fötter och med utvecklingen som skett inom turismen har utbudet blivit som en frukostbuffé där vi tar det vi vill ha, allt vi kan tänka oss finns. Ändå är det allt detta som idag tragiskt nog håller på att förstöras. Vad händer med frukostbuffén när den inte längre håller samma kvalitet? Vi söker oss vidare till nya ställen där de erbjuder bättre läckerbitar. Det är samma sak med turismen, när en turistdestination inte längre kan hålla vad den lovar söker vi oss vidare mot nya pärlor som tillfredsställer våra behov.

Spanien blev det första landet vi svenskar tog flyget till med syfte att semestra. År 1960 reste omkring 66 000 svenskar till Spanien, under 70-talet hade denna siffra växt till över en halv miljon. Det rådde massturism i landet¹ och nya turistdestinationer växte fram runt om i världen. Spanien var inte längre autentiskt, det var inget speciellt med att semestra på Mallorca eller Kanarieöarna. En av efterträdarna blev Thailand, från början ansågs detta vara ett paradys, men precis som i fallet med Spanien var det innan massturismen drabbade landet. Thailand har på senare år förlorat delar av sin forna paradisstämpel men är fortfarande ett omåttligt populärt resmål. Nya besöksmål har börjat växa fram när Thailand inte längre känns

¹ Dielmans 2008:10-11

unikt och spännande. Vietnam som länge stått i skuggan av sitt grannland Thailand har på senare år blivit en slagkraftig konkurrent till dem. Allt fler har fått upp ögonen för Vietnam som kanske blir nästa paradiset som drabbas av massturismen.

Det kan liknas vid en kedja där varje nytt område som blir ett populärt resmål utgör en länk i den. Det finns ett ordspråk som lyder: *Ingen kedja är starkare än sin svagaste länk*. Turismen är en kedja med flera svaga länkar, de består av de negativa konsekvenserna branschen för med sig. Den skinande guldkedjan visar inte sina svaga länkar utåt alla gånger, men vad händer när någon av de svaga länkarna spricker? I denna uppsats är det därför betydelsefullt att undersöka hur vi idag och i framtiden kan undvika att göra om samma misstag som skett de senaste 50-60 åren, med hjälp av den ekologiskt hållbara turismen.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna C-uppsats är att belysa innebörden av att jobba för en ekologiskt hållbar turism i den snabbt växande turistnäringen och undersöka sydvästra Sveriges medvetenhet om ekologiskt hållbar turism som förhoppningsvis leder till ny kunskap om ämnet.

Frågeställning:

- Hur kan organisationer i världen arbeta för en ekologiskt hållbar turism?
- Hur ser befolkningen i sydvästra Sverige på ekologiskt hållbar turism?

Min första forskningsfråga kommer att besvaras i delen ”befintlig kunskap”. Jag har valt att besvara den med hjälp av kunskap som tagits fram genom litteratur eftersom den ligger till grund för min enkätundersökning. Frågan besvaras löpande i de olika delarna och sammanfattas sedan i slutet av kapitlet.

1.3 Beskrivning av viktiga begrepp

- *Turism*: våra aktiviteter på en plats vi reser till utanför vår vanliga omgivning
- *Ekologiskt hållbar*: innebär att naturmiljöer och dess invånare inte störs nämnvärt eller skadas av våra mänskliga aktiviteter.
- *Biologisk mångfald*: allt levande som innefattar artrikedom och genetisk variation.

- *Ekosystem*: ett begränsat naturområde där djur och växter lever tillsammans och har en inverkan på varandra.
- *Destination*: det avsatta resmålet, dit vi åker för att semestra.
- *Ekoturism*: ansvarsfullt resande till naturområden som ska gynna den lokala ekonomin samt värna om naturen och kulturen i området.
- *Nationalpark*: fredat område för skydd av känsliga arter och unik miljö som är statligt ägd.
- *Endemisk art*: inhemsk art som endast lever på en plats. Till exempel pungdjur i Australien.
- *Bärkraft*: inom ekologiskt hållbar turismen mängden påverkan ett naturområde klarar av att motstå innan det påverkas negativt av aktiviteterna.

1.4 Avgränsningar

Studien kommer ha ett internationellt perspektiv på den litterära delen av uppsatsen men den är skriven i Halmstad och på min nationella undersökning där jag ska intervjua personer om ekologiskt hållbar turism har jag valt att fokusera mig på de sydvästra delarna av Sverige.

2. Befintlig kunskap

2.1 Inledning

Kapitlet nedan baseras på tidigare forskning och ska ge ökad förståelse om vikten av den ekologiskt hållbara turismen. Vilka kopplingar och skillnader det finns mellan den och ekoturismen, vad som är väsentligt för ekologiskt hållbar turism som nisch. Kapitlet utgår från en internationell utgångspunkt med exempel från världens alla hörn och avslutas med nationellt perspektiv från Sverige. Målet med kapitlet är att besvara min första forskningsfråga.

2.2 Betydelsen av ekologiskt hållbar turism

Vi lever idag i en värld där turismen är under konstant frammarsch, WTO (World Tourism Organization) befarar att år 2020 kommer det årligen ske omkring 1½ miljard internationella resor från turister där ungefär 400 miljoner av dessa är långväga resor till andra världsdelar än den man bor i². Detta kommer självklart föra med sig konsekvenser på våra naturmiljöer och naturresurser, eftersom all mänsklig aktivitet i det fria påverkar miljön på ett eller annat sätt³. I och med att turismens påverkan framkommit har en oro för naturmiljöernas kvalitet och framtidens turism växt. Kunskap om turismens negativa effekter på miljön har varit en orsak bakom utvecklandet av alternativ turism och förbättrad miljöpraxis⁴. Faktum är att det i branschen finns ett intresse för att bevara naturens kvalitet eftersom den ger möjligheter för upplevelser⁵ (som kan säljas). En turistnäring som är ekologiskt hållbar kan bidra till att stärka den biologiska mångfalden i ekosystem samt vara en bidragande faktor till förhöjd kunskap och respekt för resurserna som naturen erbjuder⁶. Tyvärr finns det massvis av exempel som visar raka motsatsen, på semester lever vi turister generellt sett på ett mer ohållbart sätt än vad vi gör hemma. Utöver utsläpp från resorna gör vi av med mer vatten än vanligt och kostar på oss det där lilla extra som leder till fler sopor till exempel. Effekterna är mycket påtagliga på sina håll, i torra regioner orsakar vattenförbrukningen stora problem för lokalbefolkningen⁷. På Zanzibar, Tanzania är sötvatten en av de naturresurserna som turismen strävar efter mest i

² Svenska Naturskyddsföreningen 2004:38

³ Fritsch & Johannsen 2004:44

⁴ Connell & Page 2006: 398

⁵ Emmelin 1996:1

⁶ Naturvårdsverket 2010:14

⁷ Svenska Naturskyddsföreningen 2004:38

det kustnära området. Risk för överanvändning av vattnet kan leda till lägre grundvatten, marksänkning, vattenkvalitet som försämras och inträngning av saltvatten⁸. På vissa områden på Zanzibar har de redan upptäckt en förhöjd koncentration salt i sötvattnet vilket tyder på att saltvatten har trängt sig in på grund av att sötvattnet använts på ett ohållbart sätt, detta har resulterat i att befolkningen är beroende av vatten som transporteras till ön från fastlandet. I Zanzibars våtmarker där vattnet försvinner kan det påverka vegetationen negativt⁹. Med en turistnäring med dålig miljöhänsyn kan områden ta mycket stor skada genom att den biologiska mångfalden försämras vad gäller arter och genetisk variation, samt fragmenterade ekosystem som i många fall utgör en grundpelare för turismen vilket framkommer tydligt i exemplet ovan¹⁰. Det är inget nytt fenomen att turismen fört med sig negativa ekologiska konsekvenser i och med den utveckling av branschen vi sett under de senaste 50-60 åren. Runt om över hela världen förbrukas enorma naturresurser för att gagna turismnäringen¹¹. Ett vanligt förekommande mål inom turismen som de allra flesta aktörer strävar efter är att få en så hög fysisk kapacitet som möjligt, det vill säga ha plats med så många turister det ryms på turistdestinationen. Detta för att maximera inkomsterna från näringen¹². Utvecklingen vi kan se på flera områden under de senaste decennierna är att antalet turister på en ort ökat markant i en takt som inte är ekologiskt hållbar. Det har varit viktigare för turistföretag att skapa en effektiv ekonomi genom turismen än att värna om naturområdena de har omkring sig. Detta bekräftas längs Turkiets sydkust där det viktigaste politiska målet med turismen var att ge en snabb ekonomisk och fysisk tillväxt, det vill säga med vinst och antal turister¹³. Denna tendens syns inte enbart i Turkiet utan även i flera andra länder såsom Nepal¹⁴.

I Himalaya, Nepal har bergsvandring på sommaren lett till att den magnifika naturen i landet skadats. Årligen vandrar tusentals besökare bland bergen i Himalaya vilket är den huvudsakliga orsaken till att vegetation skövlats bort för att ge plats åt nya turistdestinationer¹⁵. Nepal var förr ett paradiset dit framförallt äventyrare sökte sig, år 1960 innan turistboomen slog till i området hade de mindre än 10 000 besökare årligen, men detta kom att ändras väldigt snabbt. Mellan -80 och 90-talet ökade turismen i landet med enorma

⁸ Gösling 2001: 2

⁹ Gösling 2001: 8

¹⁰ Naturvårdsverket 2010:14

¹¹ Kuvan 2005: 263

¹² Kuvan 2005: 266

¹³ Kuvan 2005: 266

¹⁴ Honey 2008: 69

¹⁵ Shaw & Williams 2002: 308

255 procent!¹⁶ Denna turismexplosion har självklart satt sina tydliga spår på naturen i Himalayas magnifika bergskedja. Oansvariga vandrare håller sig inte till de färdiga vandringsspåren som finns för besökare utan går där de själva vill och trampar ner växtlighet som skadas eller förstörs av deras handlingar. Ett annat stort problem med turisterna är att de slänger skräp efter sig i naturen; packning de inte behöver och plåtburkar bland annat. För att bedriva deras verksamheter är folket beroende av naturens resurser. Träd är en väldigt viktig komponent för såväl turismen som lokalbefolkningen. Det används vid byggen av faciliteter, till matlagning och uppvärmning av bostäder. Detta har orsakat förödande skador på naturen när den naturliga trädgränsen gett vika och flyttats ner avsevärt. Det innebär att träden numera inte växer lika högt upp i bergskedjan som de gjorde innan. Faktum är att det inte enbart är ekosystemen som tagit skada av skövlingen utan också lokalbefolkningen som tvingats gå längre sträckor för att få tag på ved¹⁷. Som många andra länder under utveckling satte Nepal sitt hopp till turismen. De hoppades ha En miljon besökare år 2000 men inte ens hälften besökte det lilla landet. Början av 2000-talet blev ett ras för turismen i Nepal, året därpå minskade turismen i landet med 22 procent och i januari 2002 hade turismen gått ner med 47 procent jämfört med samma period ett år tidigare. Lån hade tagits till byggandet av nya hotell som inte kunde betalas tillbaka, landets ekonomi led av deras misslyckande. Vissa turistområden led värre än andra men det är tydligt att landets ego till sist fick betala en dyr läxa för sin girighet¹⁸.

En lösning på problemen som uppstått från turismnäringen kan vara ekoturism, man kan tro att ekoturism och ekologiskt hållbar turism är samma sak men faktum är att så inte är fallet. Det finns massvis av olika definitioner på vad ekoturism är, en av dessa lyder enligt följande: *”ansvarsfullt resande till naturområden som bevarar miljön och förbättrar lokalbefolkningens välbefinnande”*¹⁹. Av definitionen att döma är ekoturism mycket mer än bara naturvård, den har ekonomiska och sociala aspekter också. Ekologiskt hållbar turism är den delen av ekoturismen som i första hand riktar in sig på den biologiska biten, det betyder att ekologiskt hållbar turism är en nisch i ekoturismen. I ekologiskt hållbar turism framhålls skydd av den biologiska mångfalden, användning av naturresurserna ur ett långsiktigt perspektiv samt att miljöpåverkan från mänskliga aktiviteter ska minimeras²⁰. En annan orsak till varför begreppen ska skiljas från varandra är att ekoturismen inte alltid håller vad den

¹⁶ Honey 2008: 69

¹⁷ Honey 2008: 69

¹⁸ Fritsch & Johannsen 2004: 117-118

¹⁹ Fennell 2008: 22

²⁰ Fredman m.fl. 2009: 33

lovar. I Afrika körs savannens känsliga växtlighet sönder av safarijeepar på grund av omfattande och oregelbunden trafik²¹. Till Masai Mara, Kenya kommer årligen omkring 300 000 personer där de flesta besöker området för att uppleva den vilda naturen. Problemen är att marken till följd av antalet turister drabbas av slitage, det blir trångt mellan minibussarna som trängs runt rovdjuren som i sin tur störs under jakten. Turismen marknadsförs som ekoturism, allt säljs som ekoturism även om den är amatörmässigt utförd och stör djurlivet samt skadar naturen²². Problem med korallreven som ett annat exempel syns på flera håll runt om i världen. Några av dessa platser är Hawaii, Maldiverna och Tonga. Omkring 90 procent av korallreven har påverkats av utvecklingen som skett. Längs den Kenyanska kusten är tendensen tydlig att turismen har negativ påverkan på korallreven, ett överflöd av turistbåtar och aktiviteter med dessa har skadat korallreven och är ett störande moment för levande varelser som bor där²³.

Ekoturism bedrivs ofta i känsliga naturområden och det är därför av stor betydelse att verksamheten bedrivs försiktigt för att undvika negativa miljöeffekter²⁴. Några grundpelare i ekoturismen är att den ska vara småskalig, guider ska ha goda kunskaper och det ska finnas en stark miljö kvalitet²⁵. Dessa tre delar är oerhört betydelsefulla i den ekologiskt hållbara turismen. Hållbar utveckling har blivit en allt viktigare del i flertalets regeringars agendor under de senaste 20 åren. Hållbarhet ska vara en viktig komponent i bevarandet av ekosystem och biologisk mångfald²⁶. En hållbar turistverksamhet ska inte skada naturmiljön som turismen är uppbyggd kring. Inom turistindustrin finns det all anledning till oro om den ekologiska kvalitén försämras eftersom detta kan leda till att besöksmålet blir mindre attraktivt för turister²⁷, men det är också nödvändigt att känna till att om begreppet ekologiskt hållbar turism eller ”rätt” ekoturism ska få genomslag krävs det viss mängd besökare²⁸. Det bästa naturskyddet kan faktiskt vara genom att visa upp den för folket²⁹, men det förekommer områden där vi inte vet vilken mängd slitage naturen klarar av att uthärda, på dessa ömtåliga naturtyper ska turismen undvikas helt för att minimera riskerna³⁰.

²¹ Svenska Naturskyddsföreningen 2004:42

²² Svenska Naturskyddsföreningen 2004:69

²³ Shaw & Williams 2002: 308

²⁴ Svenska Naturskyddsföreningen 2004:22

²⁵ Emmelin 1996:22

²⁶ Bandara 2009: 5

²⁷ Fennell 2008: 62

²⁸ Svenska Naturskyddsföreningen 2004:134

²⁹ Svenska Naturskyddsföreningen 2004:75

³⁰ Svenska Naturskyddsföreningen 2004:76

2.3 Ekoturism, synonymt med ekologiskt hållbar turism?

Som redan framkommit från förra delen kan ekoturismen vara en del av den ekologiskt hållbara turismen, men det finns ingen garanti för detta. Ekoturism är ett luddigt begrepp eftersom det ofta förväxlas med naturturism. Ekoturismen kan vara en av naturturismens armar³¹ men det är inte säkert. Detta beror på att naturturismen i sin definition inte anger några kriterier för hållbarhet utan i huvudsak är resor till naturområden och skyddade områden. Naturturism kan därför vara massturism likväl som ekoturism³². Runt om i världen har ekoturismen hyllats för sina insatser att skydda ekosystem, stärka den biologiska mångfalden, bidra till starkare miljömedvetenhet och utbilda turister som några exempel³³. Men om hela sanningen ska fram är verkligheten inte så bra som det låter. Ekoturism som begrepp misshandlas av verksamheter som marknadsför sig som ekoturism utan att följa de viktigaste grundpelarna, de säger allt bra om verksamheten men agerar som om den vore immateriell³⁴. Ekoturismen har också kritiserats för att vara nyckeln som öppnat upp känsliga och relativt opåverkade naturområden för en mer omfattande och skadlig turistverksamhet ur miljösynpunkt³⁵, vilket är allt annat än ekologiskt hållbart. Många gånger är den drivande kraften som ligger till grund för ett besök att uppleva något nytt som ingen eller några få har gjort innan³⁶. Frågan är då om man ska undvika att öppna turism i områden som senare kan intressera massturismen för att skydda området³⁷. Det är väldigt viktigt att ekoturismen inte ses som någon frälsare som skyddar världen från massturismens alla negativa konsekvenser, däremot rätt använd är ekoturismen en utmärkt verktyglåda för rättvist resande³⁸ och naturskydd. Det kan användas till att ge natur som behöver bevaras ett ekonomiskt värde som utan ekoturismen inte hade haft det³⁹. Ekoturismen förknippas med enkelt boende som endast har det viktigaste, exklusivitet i form av lyxhotell är inget som ekoturismen står för⁴⁰. Om ekoturismen blir för stor försvinner dess exklusivitet med vildmarkskänslan⁴¹ som är dess verkliga exklusivitet.

³¹ Bohanec & Stubelj 2010: 2

³² Fennell 2008: 20

³³ Bandara 2009: 4-5

³⁴ Fritsch & Johannsen 2004:96

³⁵ Fredman m.fl. 2009: 23

³⁶ Fritsch & Johannsen 2004:92

³⁷ Emmelin 1996:67

³⁸ Svenska Naturskyddsföreningen 2004:70

³⁹ Svenska Naturskyddsföreningen 2004:75

⁴⁰ Fennell 2008: 200

Emmelin 1996:65

⁴¹ Svenska Naturskyddsföreningen 2004:134

Från början när ekoturismen växte fram var det mer av en idé än en disciplin, detta ledde till att flera operatörer ansåg sig gynna ekoturismen. Tanken var god, men det verkliga problemet var att de inte förstod innebörden av ekoturismens mest grundläggande principer⁴².

Ekoturismen består av ett flertal huvudpelare. Hur många det är varierar i litteraturen men de viktigaste ut ekologiskt hållbar synpunkt är följande; det är resande till naturdestinationer, ekonomiska förmåner ska gå till bevarande av naturmiljöer, en miljömedvetenhet genom utbildning ska byggas upp och turismen ska ha så lite påverkan som möjligt. Några fler grundprinciper är att verksamheten ska frambringa ekonomiska förmåner till lokalbefolkningen⁴³, mänskliga rättigheter ska stötts och slutligen den lokala kulturen ska respekteras⁴⁴. Detta kan sammanfattas med att ekoturismen ska vara en naturbaserad verksamhet som jobbar ur ett hållbart perspektiv där lärande i kombination med tillfredsställelse är betydelsefullt och bidrar till att området får ett ekonomiskt värde⁴⁵.

2.4 Skyddade områden

Landskap kan skyddas på olika nivåer och sätt, bland annat genom anrättandet av nationalparker och naturreservat. Beroende på vilket skydd en naturmiljö har kan de klassas olika⁴⁶. Nationalpark är en offentlig egendom som betalas av skattebetalarna och det starkaste skyddet en naturmiljö kan få⁴⁷. Vanligtvis är skyddade områden relativt små och fokuserar på missgynnade-, hotade-, och endemiska arter som inte finns på andra platser⁴⁸. De upprättas för att skydda arterna, representativa miljöer, främja allmänhetens förståelse⁴⁹ och ur rekreationssyfte⁵⁰. Skyddade områden är ett utmärkt sätt att främja den biologiska mångfalden, men de flesta av dem skyddade områdena anses vara för små. Vissa arter till exempel tigrar rör sig över stora områden och kräver omfattande arealer att röra sig fritt⁵¹. Nationalparker kan ses som ett verktyg för bevarande av naturmiljöer⁵², men det finns skrämmande exempel där anrättandet av en nationalpark gett oönskad effekt. År 1976

⁴² Bandara 2009: 6

⁴³ Fennell 2008: 22

⁴⁴ Bandara 2009:6

Horton 2009: 4

⁴⁵ Fredman m.fl. 2009: 23

⁴⁶ Fennell 2008:118

⁴⁷ <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Friluftsliv/Skyddade-omraden/Nationalparker/> 2011-04-21 17:45

⁴⁸ Campbell m.fl. 2009:774

⁴⁹ Fennell 2008:112

⁵⁰ Buckley 2009: 178

⁵¹ Campbell m.fl. 2009:774

⁵² Connell & Page 2006: 384

grundades i Nepal nationalparken Sagarmatha i området kring Mt. Everest. Regionen var hem till ungefär 3500 personer av Sherpa-folket och nationalparken grundades utan något som helst samråd med lokalbefolkningen, det fanns inte ens någon riktig plan för turismutvecklingen. I nationalparken var det strängt förbjudet med aktiviteter som skadade miljön, detta inkluderade nedskräpning och trädfällning till ved. 1979 var fotogen tvunget att användas istället för ved vid eldning. När lokalbefolkningen inte längre fick hämta ved från nationalparken använde de resursen som fanns precis utanför istället som ledde till avskogning på områden. Utan riktig struktur lämnade vandrarna efter sig allt skräp som inte var brännbart och endast en liten del av intäkterna från turismen gick tillbaka till parken. Lokalbefolkningen kände sig inte alls delaktiga och bröt mot reglerna vid första och bästa tillfälle⁵³. Även om det finns exempel där förvaltningen av naturreservat skötts väldigt illa är turismen en starkt bidragande orsak till att naturmiljöer bevaras. I länder som är mindre utvecklade fungerar turismen som en kraft för bevarande⁵⁴, Costa Rica är ett bra exempel på detta där ungefär 25 procent av landet skyddas av nationalparker med mera, detta kan jämföras med världens totala områden som är ca: 3 procent av den totala ytan. Mindre än 1,5 (!) procent av jordens totala arealer utgör de bästa skyddsområdena, men i dessa områden lever ungefär en tredjedel av världens alla växtarter och ryggradsdjur⁵⁵. Utan turismen hade inte Costa Ricas naturmiljöer haft skyddet som de har, andra länder så som Malaysia och Indonesien har också tagit fram naturskyddade områden för att främja turismen⁵⁶ vilket skyddar ekosystemen från den skövling av mangroven som vi ser i Mexiko. I Mexiko har omkring 65 procent av landets mangrove försvunnit och varje dag försvinner mer av denna livsviktiga naturtyp för många arter⁵⁷.

2.4.1 Zonering av nationalparker

I skyddade områden och utanför dem finns det åtgärder att tillämpa som bidrar till stärkt naturskydd. En metod som kan användas för att ge skyddad miljö och arter (som den ovan nämnda tigern) ett bättre skydd är genom buffertzoner runt nationalparker. De omgivande markerna fortsätter att utnyttjas av människan, men de har fått ett skydd mot större förändringar. Buffertzonen ska fungera som en sköld mot mänsklig påverkan till det opåverkade området. Buffertzoner runt nationalparkerna används flitigt i bland annat Costa Rica, men där har delar av buffertzoner utnyttjats till banan- och palmlantage.

⁵³ Fritsch & Johannsen 2004: 112-113

⁵⁴ Connell & Page 2006: 384

⁵⁵ Campbell m.fl. 2009:774

⁵⁶ Fritsch & Johannsen 2004: 168

⁵⁷ Dielmans 2008: 208

Naturvårdare fruktar att utvecklingen kan leda till att nationalparker blir isolerade vilket kan leda till missgynnade arter och minskad genetisk mångfald⁵⁸. I själva reservaten eller nationalparkerna kan området delas in i zoner. Zonering kan brukas vid förvaltning av naturområden för att ta fram ett stort urval av potentiella aktiviteter och upplevelser. Efter ROS-modellen (recreational opportunity spectrum) innebär zonering ett skydd för orörd och påverkad natur samt en uppsjö av bra rekreativmiljöer⁵⁹. Enligt litteraturen kan zonering efter ROS-modellen klassificeras genom fem zoner. Ett exempel på hur zonering enligt ROS kan se ut i Kanada beskrivs nedan:

- *Zon 1: Särskilt bevarande.* Detta är för områden som förtjänar ett speciellt skydd eftersom naturmiljöerna är sällsynta eller hotade. Tillgång till dessa områden är hårt kontrollerade och inga motordrivna fordon eller faciliteter får byggas här. Det går att isolera sig från omvärlden och vara ett med naturen. Det ges goda möjligheter att använda sig av sina kunskaper och friluftsfärdigheter.
- *Zon 2: Vildmarken.* Detta är omfattande områden som på ett bra sätt representerar naturhistoria i parken som ska bevaras i naturligt skick. Endast vissa enkla faciliteter får användas för vildmarksupplevelser. Antalet besökare begränsas och inga motordrivna fordon får användas. Åtgärder från ansvariga ser till att besökarna är spridda. Det finns möjligheter att isolera sig och goda chanser för samverkan med naturen.
- *Zon 3: Naturlig miljö.* Aktiviteter med låg påverkan och få faciliteter som hör till är tillåtet. Tillträde med motordrivna fordon ska undvikas men en allmän genomfart är tillåten. Kontroll med fordon är endast tillåtet där det av tradition har använts förr.
- *Zon 4: Utomhusrekreation.* Detta är begränsade områden som kan ge möjligheter för utbildning, rekreativmöjligheter och faciliteter som respekterar den naturliga miljön tillåts. Motordrivna fordon kan tillåtas och skiljs från ställen där det inte är tillåtet.
- *Zon 5: Parkservice.* Städer och besökscentrum i vissa nationalparker som har service för besökare, tillåter faciliteter och administrationsfunktioner för parken. Motorfordon är tillåtna⁶⁰.

⁵⁸ Campbell m.fl. 2009:775

⁵⁹ Fredman m.fl. 2009: 12

⁶⁰ Fennell 2008: 113-114

Naturvårdsverket 2005: 137

ROS-modellen togs fram under 70-talet i Nordamerika och används i amerikanska nationalparker och internationellt, bland annat i den Svenska nationalparken Fulufjället i Dalarna⁶¹. Nationalparken är uppdelad i fyra olika zoner. Den *orörda zonen* som utgör 60 procent av nationalparken och är till för forskning, aktiviteter såsom jakt, fiske skoteråkning med mera är strikt förbjudet. Den andra delen är *lågaktivetszonen*, här är älgjakt tillåtet men i huvudsak används den till forskning. Tredje är *högaktivetszonen* där skoterkörning på leder, fiske, älgjakt med mera är tillåtet. Den sista är *angöringszonen* och används för servering, parkering och vägar. Det finns dessutom ett naturreservat utanför den nordvästra delen av nationalparken⁶² som kan fungera som en buffertzona. Zonering kan innebära förbud mot vistelser i vissa områden eller mot särskilda aktiviteter⁶³. Motordrivna fordon som bland annat snöskotrar och motorbåtar för med sig negativa konsekvenser. Ett sätt att minska skadorna är att skapa förbjudzoner där de inte får användas⁶⁴.

2.5 Vikten av bärkraft och småskalig turism

För att en turistdestination ska vara ekologiskt hållbar är det viktigt att den bevarar småskaligheten och ställer krav på besökarna⁶⁵. Småskaligheten är synonymt med ekologisk och social bärkraft. Detta är två skilda perspektiv som kan beskrivas genom att bevara och skydda naturen, men viktigt är också att platsen ska behålla sin autenticitet. Det ska kännas äkta att besöka området⁶⁶. En metod att jobba för småskalighet är genom att tillämpa bärkraft i ett område. Enligt definition kan bärkraft beskrivas som den maximala användningen av en resurs utan att det för med sig negativa konsekvenser på resursen, försämrar besökarnas tillfredsställelse eller för med sig negativa effekter på den lokala kulturen, ekonomin och samhället⁶⁷. En beskrivning som skiljer sig lite från den föregående säger att bärkraften är ett mått på hur mycket en miljö kan utnyttjas över tid utan att det hållbara arbetet försämras av våra aktiviteter⁶⁸. En nackdel med bärkraft är att det förekommer operatörer, organisationer eller regeringar som manipulerar bärkraften efter deras egen vinning. Bärkraften kan manipuleras för att få låga mått när de vill skapa ett exklusivt område eller högt i syfte att ta

⁶¹ Fredman m.fl. 2009:12

⁶² http://www.dalarna.se/templates/Dalarna/Page_____610.aspx?epslanguage=SV 2011-04-23 13:28

⁶³ Naturvårdsverket 2005: 137

⁶⁴ Fredman m.fl. 2009: 28

⁶⁵ Svenska Naturskyddsföreningen 2004: 45

⁶⁶ Emmelin 1996: 68

⁶⁷ Shaw & Williams 2002: 313

⁶⁸ Fennell 2008: 55

dit fler besökare än området egentligen klarar av att bära⁶⁹. Det finns fyra sorter bärkraft som kan lyftas fram i turismen och de är den fysiska, perceptuella, ekonomiska och ekologiska. De som i största mån berör ekologiskt hållbar turism är den fysiska och ekologiska bärkraften. Den fysiska bärkraften är en åtgärd mot antalet turister som ryms på en plats medan den ekologiska är en åtgärd mot antalet personer på ett område som får plats där innan de orsakar skador på miljön⁷⁰. Bärkraften är därför en viktig del när man planerar och utformar turistanläggningar⁷¹. Runt om i världen finns det exempel där småskalighet inte följts och det har fört med sig stora konsekvenser på området. Ett sådant skakande exempel finner vi i Machu Picchu, Peru, som har en unik blandning av kulturhistoria från Inkafolket och naturattraktioner. Varje år besöker hundra tusentals personer Machu Picchu, ett resultat av detta är att det dagligen slängs och bränns omkring tre ton sopor, en del av soporna kastas rakt ner i floderna. Omkring 75000 besökare vandrar årligen genom naturreservatet på Inkaleden som är hem för ungefär 370 fågelarter och ett stort antal ovanliga orkidéer. Toapapper och flaskor har kastats intill leden och turister fortsätter att kasta sitt skräp när de ser allt som ligger där. Machu Picchu är ett tydligt exempel där bärkraften överskridits med bred marginal och konsekvenserna är tragiska⁷².

Kritik har lyfts mot bärkraft från personer som anser det är för enkelt att dra den enkla slutsatsen att några fler personer ger större påverkan. Vidare tar bärkapaciteten inte hänsyn till vilken sort destination är, vilken naturmiljö det rör sig om, vilken turism området inriktar sig på eller vilka turisterna som kommer dit är⁷³. Faktum är att svårigheter kan uppstå med bärkraft om den inte följs, detta har skett på bland annat Galapagos där de tidigt började arbeta med metoden. Problemet var att de höjde gränsen för antalet tillåtna besökare varje år när taket för antalet turister nåddes eftersom de ansåg att turismen var en lösning på ekonomiska svårigheter i ett land under utveckling⁷⁴. En annan faktor med bärkraft som kan göra det svårt att tillämpa metoden är att bärkraften är inte den samma i alla ekosystem. Det är därför omöjligt att ta fram en formel som gäller överallt⁷⁵. Ekologin har sin naturliga gång, det största hotet mot naturen är när de mänskliga aktiviteterna kommer närmare inpå

⁶⁹ Shaw & Williams 2002: 313

⁷⁰ Connell & Page 2006: 400

⁷¹ Fennell 2008: 53

⁷² Fritsch & Johannsen 2004: 183

⁷³ Connell & Page 2006: 400-401

⁷⁴ Fennell 2008: 63

⁷⁵ Fennell 2008: 60

ekosystemen⁷⁶. Spridning av främmande arter anses vara ett stort hot från turismen mot den naturliga biologiska mångfalden. De ekologiska hoten med främmande arter varierar, de hotar att konkurrera ut våra inhemska arter, men även inhemska arter kan vara ett hot om det kommer in nya individer av samma art som genom fortplantning förändrar genuppsättningen hos den naturliga stammen. Vidare riskerar främmande arter fungera som sjukdomsspridare när de för vidare sjukdomar till såväl människor som djur⁷⁷. Galapagos är ett utmärkt exempel där främmande arter blivit ett problem. För att rädda den naturliga biologiska mångfalden arbetas det därför hårt med att utrota arter som inte hör hemma på ögruppen. Hittills har de funnit närmare 40 olika ryggradsdjur som inte hör hemma på öriket, omkring 550 geting-, flug-, och myrarter samt närmare 750 växtarter. Det blir inte bättre av att antalet onaturliga arter för Galapagos fortsätter att stiga i antal⁷⁸. Tack vare att världen blivit allt mer globaliserad det senaste århundradet har arter kunnat sprida sig genom handel, snabbare transporter (där turismen kan räknas in) och klimatförändringar⁷⁹, och därmed orsakat ekologiska konsekvenser. Det är därför av stor betydelse att sträva efter småskalig turism, inte bara med syfte att skydda naturområdena från slitage och nedskräpning utan även minska risken att arter sprider sig till områden där de utgör ett hot mot den naturliga mångfalden.

2.6 Ge skyddsvärd natur och arter ett ekonomiskt värde

Turism är en verksamhet som kan bidra med att skyddsvärda miljöer får ett ekonomiskt värde, detta stärker naturskydd både inom de svenska ramarna och internationellt⁸⁰.

Turistverksamheten är betydligt försiktigare med naturen än exempelvis skogsbruket⁸¹. Att ge känsliga miljöer ett ekonomiskt värde förknippas ofta med ekoturismen eftersom det är en av byggstenarna i verksamheten⁸². Det finns utmärkta exempel där turismen bidragit till att ekosystem och arter fått ett ekonomiskt värde genom bevarandet av dem. Bergsgorillan är en av världens mest hotade arter och lever endast på två områden i tre afrikanska länder:

Rwanda, Kongo och Uganda i Virunga- och Biwindibergens nationalparker⁸³. Idag uppskattas

⁷⁶ Fennell 2008: 55

⁷⁷ Naturvårdsverket 2010: 14-15

⁷⁸ Honey 2008: 149

⁷⁹ Naturvårdsverket 2010: 15

⁸⁰ <http://www.ekoturism.org/nyfiken/index.asp> 2011-03-23 13.22

⁸¹ Svenska Naturskyddsföreningen 2004: 52

⁸² <http://www.naturesbasta.se/ekoturism/index.asp> 2011-04-26 13:45

⁸³ Thomas 2002: 53-55

populationen till närmare 800 individer⁸⁴, men under 80-talet var bergsgorillans population nere på endast 220 individer innan den världsberömda forskaren Dian Fossey blev mördad, en kvinna som ägnade sitt liv till gorillorna⁸⁵. De stora hoten mot bergsgorillan har varit tjuvjakt och skogsavverkning. På den svarta marknaden säljs ungar, kranier, föremål skapade av gorillans kroppsdelar med mera. En marknad som sorgligt nog existerar än idag⁸⁶. Bergsgorillorna i Afrika har med all respekt blivit en symbol för världens ekoturism. Utan turismen hade vi sannolikt varit en djurart fattigare⁸⁷. Bergsgorillans återkomst är ett tydligt exempel där ekoturismen tillsammans med naturvård ger mycket bra resultat. Idag är gorillaturismen en bransch som omsätter hundratals miljoner⁸⁸. Gorillaturismen i centrala Afrika är inte det enda exemplet där en art eller miljö fått ett ekonomiskt värde genom turismen. Pantanal i Sydamerika är ett område där jaguaren trots att den dödar befolkningens kor undkommer utrotning från skoningslös jakt. Ur turistsynpunkt är jaguaren värd mycket mer än några döda kor och har därmed ett skydd mot jakten⁸⁹. Forskning har också nyligen visat att valarna är värda mer som levande än döda. Valturismen ger jobb till omkring 13 000 personer runt om i världen på hundratals destinationer och totalt omsatte branschen över 15 miljarder kronor, men det finns också risker med valsafari från båtar som är för närgångna och tvingar individerna till för dem mindre lämpliga områden att reproducera sig på och söka föda⁹⁰. Även om det finns sämre exempel går det inte att komma ifrån det faktum att arter och naturmiljöer som får ett ekonomiskt värde genom turismen har ett starkt skydd mot utrotning och förstörelse.

2.7 Regler och bestämmelser, en verktygslåda i naturvården

För att begränsa påverkan på naturen är regler och bestämmelser ett ”verktyg” man kan använda sig av vilket också är en strategi som används på många platser. Vanliga bestämmelser gör gällande att det inte är tillåtet att skräpa ner i naturen, föra med sig buller, vad de får eller inte får göra i området med mera⁹¹. Ett bra exempel på hur det kan gå när det

⁸⁴ <http://www.ekoturism.org/nyfiken/gorillasafari/index.asp> 2011-04-26 14:33

<http://www.wwf.se/press/pressrum/pressmeddelanden/1330303-gldjande-kning-av-bergsgorillorna-i-afrika> 2011-04-26 15:05

⁸⁵ <http://www.dn.se/resor/rwanda/ekoturister-bergsgorillornas-hopp> 2011-04-27 11:46

⁸⁶ Thomas 2002: 53-55

⁸⁷ <http://www.ekoturism.org/nyfiken/index.asp> 2011-04-27 11:38

⁸⁸ <http://www.ekoturism.org/nyfiken/gorillasafari/index.asp> 2011-04-26 14:33

⁸⁹ <http://www.ekoturism.org/nyfiken/index.asp> 2011-04-27 12:12

⁹⁰ <http://www.ekoturism.org/nyheter/detalj.asp?ID=499> 2011-04-27 12:20

⁹¹ Fennell 2008: 61

inte finns bestämmelser hittar vi i Barra de Santiago, El Salvador. Där har befolkningsökningen satt ökat tryck på naturresurserna på flera olika sätt. Leguaner, duvor, sköldpaddor, ankor med mera är illegalt jagade för folkets överlevnad. Andra arter och produkter från djur såsom papegojor, undulater, krokodilskinn och sköldpaddsägg byts ut på den internationella marknaden trots att det är olagligt. Turismen har fått växa fram utan några som helst bestämmelser. Livsmiljöer har förstörts genom skogsavverkning och avrinning från jordbruket har förorenat mark och vatten⁹². Även om allt detta inte berör turismen råder det inga tvivel om att situationen skulle vara en annan om regler och bestämmelser tillämpades. I Uganda för att se de utrotningshotade bergsgorillorna är reglerna strikta. Endast sex personer i en grupp får förekomma, de måste i sin tur tvätta händerna innan äventyret börjar, de ska hålla en låg ljudvolym, skräp får inte slängas i naturen, ingen får vara närmare än fem meter från gorillorna, det är inte tillåtet att äta eller dricka när de är hos gorillorna, blixtr får inte användas vid fotografering och det är inte tillåtet att ta på gorillorna⁹³. Detta var bara ett urval av alla regler som gäller för besökare när de är med gorillorna i deras hemmiljö. Tyvärr har det visat sig att reglerna inte alltid följs, det har förekommit större grupper än sex personer och andra tidigare onämnda regler så som tidsgränsen på max en timma hos gorillorna har överskridits, sjuka personer har varit med på turerna för att nämna några exempel⁹⁴. Det är dåligt att regler bryts emellanåt, trots det kan man inte komma från de positiva aspekterna som turismen faktiskt fört med sig till gorillorna.

2.8 Lärande och kunskap som en del av ekologiskt hållbar turism

Med ekologiskt hållbar turism är kanske inte lärande det första vi tänker på men faktum är att det är ytterst betydelsefullt. För att kunna begränsa påverkan i naturområden med högt bevarandevärde måste förvaltningen vara effektiv. Vi måste ha kunskap om besöksgrupper av olika storlek som deltar i aktiviteter med tillhörande utrustning och i flera olika ekosystem över en tidsperiod som sträcker sig över hela året. Vidare krävs kunskap från olika destinationer som utgörs av flera naturmiljöer som även innefattar enskilda arter⁹⁵ för att ha goda möjligheter att minimera de negativa konsekvenserna. All turism påverkar inte naturen på samma sätt, det skiljer sig väldigt mycket mellan olika aktiviteter och ekosystem. Därför

⁹² Fennell 2008: 121

⁹³ <http://www.ugandagorillatour.com/about-uganda-gorillas/gorilla-tracking-rules-guidelines.html> 2011-04-25

⁹⁴ Fennell 2008: 127

⁹⁵ Buckley 2009: 155

varierar också möjligheterna att göra något åt problemen⁹⁶. För att undvika misslyckanden i förvaltningen av naturresurserna vi har till vårt förfogande är det därför av stor betydelse att vi har den kunskap som krävs⁹⁷. Kunskap är också nödvändigt om vi ska kunna se naturen som en resurs, vet vi inte hur eller till vad naturen ska användas till kan vi inte göra något med den⁹⁸. Att ekoturism betraktas som bra för naturen beror till viss del att den leder till att besökarna förstår mer om naturvården⁹⁹. Folk blir mer intresserade av naturskydd när de vet mer om ämnet¹⁰⁰. Kunskap fås ofta genom utbildning, inom ekoturismen är det därför väsentligt med utbildning av såväl turisterna som de boende i området¹⁰¹. Möten med djur och natur, rovdjuren i synnerhet leder till ökad förståelse vilket förenklar bevarandet av dem. Rovdjurshat och reaktioner i första hand mot vargen i Sverige kan ses som överdrivna. Folk gnäller om en varg tar ett får eller hund och totalt har vi omkring 200 vargar i landet. I Rumänien har de omkring 3000 vargar och det är både ett mindre och fattigare land. I Karpaterna (bergskedja) är ekoturismen viktig ur ekonomisk synpunkt och där har de ungefär 5000 björnar och 1500 lodjur utöver vargstammen. Detta bevisar att det går att leva tillsammans med rovdjuren och dra nytta av dem utan hat¹⁰². Ett annat exempel är sportdykning med syrgas som till synes är en enkel och oskyldig turistattraktion, men faktum är att denna aktivitet kan ha stor ekologisk påverkan. Skador från dykning i Medelhavet kommer till största delen från sparkande simfötter och endast en liten del av skadorna är från händer, knän eller ”instrument”¹⁰³. Ett annat liknande exempel finner vi i Mexiko där snorkling tros vara en starkt bidragande orsak till negativa effekter på sköldpaddsgräset (*Thalassia testudinum*)¹⁰⁴. Oerfarna turister skär bort blad från sjögräset samt sparkar i det och i botten med sina simfötter. Det är också vanligt förekommande att turister håller i sköldpaddsgräset för att få bättre sikt och sedan rycker loss det. Turismens aktivitet kan vara en förklaring till varför sköldpaddsgräset i området där det förekommer turism växer långsammare än i området utan turistverksamhet, samt det faktum att växternas skott är mindre och glesare än i det opåverkade området. Detta i sin tur resulterar i att sjögräsets komplexitet förändras, det vill säga gräsets struktur. Musslor och fiskarter som söker skydd i

⁹⁶ Buckley 2009: 149

⁹⁷ Emmelin 1996:3

⁹⁸ Fennell 2008: 106

⁹⁹ Naturvårdsverket 2005: 111

¹⁰⁰ Svenska Naturskyddsföreningen 2004: 48

¹⁰¹ Gösling 1999: 13

¹⁰² Rena semestern: 51

¹⁰³ Fennell 2008: 54

¹⁰⁴ Herrera-Silveira 2009:24

sjögräset missgynnas när komplexiteten ändras eftersom det orsakat att gräset växer glesare¹⁰⁵. För att undvika skador som i föregående exempel är utbildning oerhört viktig¹⁰⁶.

Guider är en del av lösningen med lärande. Ekoturistguider behöver en rad egenskaper och kunskaper för att vara lämplig för yrket. Guider som är utbildade har sina expertområden, vissa är experter på forsränning medan andra inom biologi¹⁰⁷. Vidare ska guiden ha tekniska kunskaper om exempelvis paddling, klättring eller vandring. Guiden ska ha goda säkerhetskunskaper ifall något oväntat sker. Om något oförutsägbart inträffar är det av stor betydelse att guiden kan första hjälpen i vildmarken. Han eller hon ska även ha miljökunskaper och vara skicklig på att lära ut saker som till exempel hur man paddlar eller varför dem gör på ett visst sätt¹⁰⁸. Lärande är en viktig del i guidningen, därför måste kvaliteten vara hög på undervisningen om miljön/naturen eftersom det är en betydelsefull del av produkten¹⁰⁹. Guiden fungerar således som lärare men också som underhållare. Guiden ska också vara motiverande så att de besökarna uppför sig väl i naturen under guidningen och främjar ett långsiktigt beteende och attitydförändring hos dem¹¹⁰. Det finns flera olika metoder att förmedla kunskap till besökarna, guidning var bara en av flera tänkbara metoder. Andra kan vara genom skyltning, uppsatta videor, dokumentärer, böcker, publikationer, och diverse tidskrifter på destinationen som besökarna kan läsa¹¹¹. Skyltar är väldigt billiga och enkla att sätta upp, men hur effektiva de är beror på besökarna och kan därför variera¹¹². När besökarna blir mer miljömedvetna ställer de generellt högre krav på produkter och aktiviteter som är hållbara. En fullt möjlig utveckling är att efterfrågan på hållbar-, inhemsk-, och ekoturism stiger. Detta för att med mer kunskap vill vi minska de negativa konsekvenserna som turismen för med sig¹¹³. Minimera påverkan genom lärande kan ske på fyra nivåer. Det första steget är att de ska bilda sig en attityd mot naturskydd, detta är baskunskaper där de ska kunna se var påverkan är påtaglig till exempel. Det andra steget innebär lärande av en rad huvudregler som gäller i flera olika ekosystem, till exempel relationen till nedskräpning, oljud, eld och motordrivna fordon. Det tredje steget är specifika tekniker, här krävs det både färdigheter och kunskap. Detta kan vara hur man ska minimera påverkan från vandring,

¹⁰⁵ Herrera-Silveira 2009:28

¹⁰⁶ Fennell 2008: 54

¹⁰⁷ Bandara 2009: 20

¹⁰⁸ Fennell 2008: 185

¹⁰⁹ Buckley 2009: 197

¹¹⁰ Fennell 2008: 186

¹¹¹ Bandara 2009: 20

¹¹² Buckley 2009: 202

¹¹³ Fredman m.fl. 2009: 14

camping eller matlagning. I det slutgiltiga steget ska personen lära sig om att studera naturmiljöer som han eller hon inte är familjär med och utvärdera den praxis de kan tillräckligt bra att de ska klara av att minimera påverkan utan att följa huvudreglerna¹¹⁴. Det har visat sig i Costa Rica att de flesta av deras ekoturister kommer från Nordamerika eller Europa och är välutbildade¹¹⁵, en sann ekoturist ska vara intresserad av att lära sig och förstå om de lokala samhällena och ekosystemen de befinner sig i¹¹⁶.

2.9 Ekologiskt hållbar turism i Sverige

Sverige är ett land med stora naturresurser. Sett över landets yta består Sverige av mer än 50 procent skogsmarker, vi har omkring 90000 sjöar (kan definieras som permanent vattensamlingar i naturliga sänkor i jordytan) större än en ha¹¹⁷, en kustremsa som motsvarar 2700 km och mer än 60 000 öar i våra skärgårdar. Vi har naturmiljöer av helt olika karaktär, allt från magnifika fjäll till gamla hagmarker¹¹⁸. Naturen i Sverige är således väldigt varierad med åtskilliga antal ekosystem och de flesta av dem är lättillgängliga för oss¹¹⁹. I Sverige är naturen en av grundstenarna för landets turistverksamhet och är därför oerhört betydelsefull, lyckligtvis är vår natur mindre negativt påverkad jämfört med många andra länder i Europa¹²⁰. I landet har vi totalt 29 nationalparker och mer än 3000 naturreservat runt om i hela landet av varierande slag. Annat naturskydd i form av biotopskyddsområden och strandskyddsområden som exempel förekommer också¹²¹. Natur som anses vara skyddsvärd bevaras precis som på andra håll i världen för att i första hand bevara den biologiska mångfalden samt ge människor möjligheter att bedriva friluftsliv och rekreativitet¹²². Värt att notera är att varje nationalpark har en uppsättning av regler som gäller enbart för det specifika området, det kan vara speciella regler vad gäller allt från eldning till tältning¹²³. Som turist i Sverige och andra länder har vi som besökare ett stort ansvar gentemot naturen. Beteendet och respekten vi visar

¹¹⁴ Buckley 2009: 201-202

¹¹⁵ Horton 2009: 3

¹¹⁶ Buckley 2009: 197

¹¹⁷ <http://www.ne.se/sj%C3%B6> 2011-05-20 11:58

¹¹⁸ Naturvårdsverket 2010: 6

¹¹⁹ <http://www.swedishnature.se/> 2011-04-28

¹²⁰ <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Friluftsliv/Planera-for-friluftsliv/Naturturism/Ekoturism/> 2011-04-28 11:33

¹²¹ <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Friluftsliv/Allemansratten/Skyddade-omraden/Begransningar-i-allemansratten/> 2011-05-01 11:53

¹²² <http://www.naturskyddsforeningen.se/natur-och-miljo/djur-och-natur/skyddad-natur/> 2011-04-28

¹²³ <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Friluftsliv/Allemansratten/Skyddade-omraden/Begransningar-i-allemansratten/> 2011-05-01 11:53

naturen påverkar om turistverksamheten kan tolkas som gynnsam ur miljösynpunkt. Det räcker inte om turistnäringen tar sitt ansvar, vi som besökare måste göra det också. Som ekoturist finns det en mängd regler vi borde följa. Några av dessa är att vi ska ha kunskap om naturen, människorna och kulturen i området vi besöker innan vi åker dit. Vidare ska vi aldrig slänga något skräp i naturen som inte är biologiskt och följa ledorden ”*inte störa - inte förstöra*”¹²⁴. I Sverige jobbas det mycket med märkning av destinationer genom *Naturens Bästa* som är ett av de första ekoturismmärkningssystemen i världen¹²⁵. Kvalitetsmärkningsen är en del av Naturens Bästa som samlar och märker Sveriges bästa naturdestinationer och arrangerar¹²⁶. För att kunna få kvalitetsstämpeln naturens bästa finns det sex grundpelare som måste uppfyllas. Grundpelarna är och beskrivs nedan:

- *Respektera områdets begränsningar – minimal belastning på naturen och kulturen:* området ska bevaras genom turismen, både naturens och kulturens bärkraft ska respekteras. För att lyckas med detta krävs det god kunskap om samarbete med andra aktörer.
- *Den lokala ekonomin ska gynnas:* ekoturismen är lokalt förankrad därför ska branschen vara en bidragande faktor till bygdens ekonomi. Varor och tjänster ska handlas från närområdet såsom guider och mat.
- *Verksamheten ska miljöanpassas:* ekoturistarrangörer som är märka med Naturens Bästa ska vara en ledande verksamhet vad gäller miljöanpassning. Kollektivt resande ska främjas, sopor sorteras med mera.
- *Verksamheten ska gagna både natur- och kulturskydd:* verksamheten ska värna om den biologiska mångfalden och speciella kulturarv samt främja naturskydd.
- *Sträva efter respekt, kunskap och upptäckarglädje:* gästerna ska tas väl om hand och kunskap förmedlas vilket ofta leder till minnesvärda stunder. Viktigt är att såväl arrangör och besökare har en attityd som är respektfull för naturen och befolkningen.
- *Resan ska vara trygg och högkvalitativ:* en arrangör ska ta säkerhet på största allvar och ha en partner att lita på. Arrangemang som är märkta ska både infria och helst överträffa besökarnas förväntningar¹²⁷.

¹²⁴ <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Friluftsliv/Planera-for-friluftsliv/Naturturism/Turisten-styr-miljoframgangen/> 2011-04-28 11:26

¹²⁵ <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Friluftsliv/Planera-for-friluftsliv/Naturturism/Ekoturism/> 2011-04-28 11:55

¹²⁶ <http://www.naturensbasta.se/nb/index.asp> 2011-04-28 11:59

¹²⁷ <http://www.naturensbasta.se/nb/grundprinciper.asp> 2011-04-28 12:22

I dagsläget har vi 81 arrangörer som är märkta med naturens bästa¹²⁸, ett bra svenskt exempel på en turistverksamhet som är ekologiskt hållbar finner vi hos Rid i Jorm/Korpens öga som ligger i nordvästra Sverige¹²⁹. Deras motto är att verksamheten ska gå runt utan att äventyra kvaliteten på naturen, ha en god miljöhänsyn och omsorg för deras hästar. Det är viktigt att visa naturen den respekt den förtjänar därför utför de sina ridturer på ständigt nya vägar och undviker på så vis att trampa upp stora spår i det känsliga och tunna växtlagret.

Övernattningsställen flyttas och ved körs ut redan innan äventyret börjar. Grupperna de tar ut i naturen är små, max 12 personer åt gången. De köper in nästan all mat till turisterna från lokala producenter eller livsmedelsaffären som finns i byn. Dessutom finns hantverkare i bygden som de drar nytta av och dem skapar jobbmöjligheter till den lokala befolkningen¹³⁰. Med 81 godkända arrangörer av naturens bästa är det uppenbart att det finns mycket kunskap och kompetens i landet, men vi kan fortfarande bli bättre i Sverige och det är viktigt att utvecklingen med fler godkända arrangörer går framåt framöver.

2.10 Sammanfattning

Den litterära studien har berättat för oss att ekologiskt hållbar turism är en gren i ekoturismen. Grenen riktar in sig på naturvård och bevarande av ekosystem och biologisk mångfald. Denna nisch går hand i hand med ekoturismen, men det finns exempel där aktörer angett sig vara ekoturism utan att följa grundprinciperna. De verksamheterna är själva i verket kommersiell natur- och massturism vilket är allt annat än ekoturism och ekologiskt hållbart. Vi kan göra mycket för att en turistverksamhet ska bli ekologiskt hållbar. Bildandet av nationalparker och zonindelning tillsammans med småskalig turism och stränga regler bidrar till både miljöskydd och rekreativsmöjligheter, detta är därför lämpliga i arbetet mot ekologiskt hållbar turism. Genom turismen kan natur och arter få ett ekonomiskt värde som räddar dem från tjuvjakt och skogsavverkning, bergsgorillan är ett utmärkt exempel där ekoturismen bidragit till att arten finns kvar idag. En viktig del är också lärande och kunskap. Det är visserligen en social faktor men med bättre kunskap betar vi oss bättre i naturen vilket bidrar till att turismen blir mer ekologiskt hållbar, att genom turismen bidra till ökad kunskap hos besökarna genom till exempel guidning är därför högst väsentligt i arbetet med ekologiskt hållbar turism. I Sverige är ekoturismen under utveckling, det finns idag av Naturens Bästa 81 godkända

¹²⁸ <http://www.naturesbasta.se/arrangorer/index.asp?Sida=1&SorteringStigande=true> 2011-05-01 11:34

¹²⁹ http://korpensoga.com/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=9 2011-04-28:13:44

¹³⁰ Svenska Naturskyddsföreningen 2004: 84

<http://www.naturesbasta.se/arrangorer/detalj.asp?AppArr=1&id=195> 2011-05-01 11:31

ekoturistarrangörer. Naturens Bästa är en verksamhet som jobbar med kvalitetsmärkning, företag som vill kalla sig ekoturistarrangör måste först uppfylla en mängd kriterier. Det ger turister en garanti för rättvist resande och naturen ett skydd mot skadliga verksamheter. Organisationer som ställer krav på företag som vill kalla sig ”ekoturistdestination” är av dessa orsaker en viktig del i arbetet med att turismen ska bli mer ekologiskt hållbar. Avslutningsvis med grund av all information från litteraturen kan jag konstatera att det finns mycket vi kan göra för en ekologiskt hållbar turism i världen nu och i framtiden.

3. Metod

3.1 Inledning

I kapitlet beskrivs den kvantitativa och kvalitativa metoden som används vid forskning och relevanta begrepp som berör dem. Kapitlet talar också om vilken metod jag valt att tillämpa i min uppsats och hur jag gått till väga med min enkätundersökning.

3.2 Kvantitativ metod

Detta är en forskningsmetod där empirisk data i huvudsak samlas in, det vill säga information som i resultatredovisningen kan visas med diagram där siffror är inblandade. I denna metod arbetar man efter en förbestämmd teori som sedan ska bekräftas med hjälp av undersökningen¹³¹. Vanligtvis går den kvantitativa metoden ut på att en färdigställd teori testas genom undersökningen, detta är ett *deduktivt* tillvägagångssätt¹³². För att få fram empirisk information gör man vanligtvis undersökningar genom bland annat enkäter. Detta är en väldigt smidig och snabb metod när man vill ha fram mycket information på kort tid. Vid sådana undersökningar är det viktigt att alltid använda sig utav samma frågor på frågeformuläret¹³³. Undersökningarna kan göras ansikte mot ansikte, med telefonsamtal eller genom att skicka ut e-mail till intervjupersoner¹³⁴. Intervjuerna är strukturerade och följer ett visst mönster. Frågorna är i en specifik ordning och besvaras därefter¹³⁵. Fördelarna är att det blir enkelt att analysera resultaten från undersökningen och att resultaten blir jämförbara, det är lätt att jämföra informationen på frågorna. Den stora nackdelen med metoden är att det är låg flexibilitet¹³⁶, man får inte ändra ordningen på frågorna och om intervjupersonen inte förstår frågan är det svårt att ställa den på ett annat sätt utan att man säger för mycket (försämrar objektiviteten). Den kvantitativa metoden kännetecknas av att den är opersonlig¹³⁷, några längre intervjuer görs inte och kontakten med intervjupersonerna ska ge mycket primär data på kort tid¹³⁸. Vid tillämpning av den kvantitativa metoden utgår man från det *positivistiska* synsättet som innebär att sanningen ska bevisas med hjälp av empiri samt att

¹³¹ Finn m.fl. 2000:8

¹³² Finn m.fl. 2000:15

¹³³ Finn m.fl. 2000:4

¹³⁴ Finn m.fl. 2000:87

¹³⁵ Finn m.fl. 2000:73

¹³⁶ Finn m.fl. 2000:75

¹³⁷ Finn m.fl. 2000:8

¹³⁸ Finn m.fl. 2000:4

forskaren måste vara fördomsfri och objektiv¹³⁹ därför kan man inte vara personlig. Risken är för stor att forskaren påverkar resultatet genom att antingen väga in sina egna värderingar eller säga för mycket till personerna som intervjuas.

3.3 Kvalitativ metod

Den kvalitativa metoden används till att ta fram information som sedan kan beskrivas med hjälp av ord¹⁴⁰. Metoden bygger på att teori tas fram under forskningens gång, teorin kan skapas efter undersökningen och detta innebär att teorin normalt sätts *induktivt*, men det finns ingen regel som säger att den kvalitativa metoden inte kan vara deduktiv eller att kvantitativ metod inte kan vara induktivt¹⁴¹. Att jobba induktivt innebär således att man med hjälp av forskningen skapar en teori medan deduktiv forskning utgår från en existerande teori. Den kvalitativa metoden är tidskrävande där forskaren ofta arbetar i fält under en längre tid med etnografiska undersökningar, oftast används en mindre grupp individer vid undersökningen. Kvalitativ metod brukas där forskaren till exempel strävar efter att studera individer i sin naturliga miljö. Detta är en av styrkorna med den kvalitativa metoden¹⁴². Forskaren har möjlighet att komma nära in på individerna under tiden som de är en del av forskningen, vilket gör metoden väldigt personlig till skillnad från den kvantitativa¹⁴³. När intervjuer görs är de ostrukturerade, frågor kan vara förberedda till viss del men de följs vanligtvis inte strikt. Under intervjuerna kan forskaren lägga till eller ta bort frågor om han eller hon anser att det är lämpligt. Intervjuerna är väldigt flexibla och mer som ett personligt möte än en strikt intervju där det ställs massvis av frågor. Deltagarna har chansen att prata mer fritt och öppet inom ramarna för vad som är relevant för undersökningen. Nackdelarna med dessa intervjuer är att det är mycket svårare att jämföra resultaten mellan olika intervjuer och intervjuaren måste vara bra på att lyssna och kommunicera med den deltagande personen¹⁴⁴. Den kvalitativa metoden har ett *fenomenologiskt* synsätt som innebär att analyser alltid görs efter den intervjuade eller observerade personens perspektiv, det vill säga hur han eller hon uppfattar

¹³⁹ Finn m.fl. 2000:6

¹⁴⁰ Finn m.fl. 2000:8

¹⁴¹ Finn m.fl. 2000:15

¹⁴² Finn m.fl. 2000:5

¹⁴³ Finn m.fl. 2000:8

¹⁴⁴ Finn m.fl. 2000:75

verkligheten¹⁴⁵. Eftersom den kvalitativa metoden är personlig är det också svårare att vara helt objektiv vilket är en nackdel.

3.4 Använd metod

Min uppsats kommer i huvudsak vara av den *kvantitativa* metoden, men det finns också inslag av den *kvalitativa*. När min uppsats är skriven med mer än en tillämpad metod som jag skall göra kallas det för *triangulering*¹⁴⁶. Datainsamling av primär information kommer att ske genom en enkätundersökning. Teorin skapas sedan med hjälp av resultaten enkäterna ger vilket är induktivt tillvägagångssätt¹⁴⁷. Enkäterna ska göras ansikte mot ansikte för att få intervjuerna lite personliga¹⁴⁸. En negativ effekt när jag är personlig är att jag inte kan vara helt objektiv. Jag vill att personerna ska få en kort inblick om vad min uppsats handlar om innan de får enkäten för att väcka deras intresse, men jag får inte säga för mycket eftersom det finns en risk att jag påverkar deras svar. Det kan påverka dem så de inte ger mig fullt ärliga svar utan svar de tror jag vill ha¹⁴⁹. Jag kommer att utgå från en strukturerad intervjumetod eftersom enkäterna inte kan ändras när intervjuerna påbörjats, vilket är kvantitativt¹⁵⁰. Enkäterna kommer att sammanställas med statistiska diagram vilket innebär att jag utgår från ett positivistiskt tillvägagångssätt, det vill säga sanningen bekräftas med hjälp av empiriska bevis¹⁵¹.

3.5 Tillvägagångssätt

Min studie har en litterär vetenskaplig del med sekundär information. Detta är information som är samlad i annat syfte än personen som använder den i efterhand¹⁵². Den sekundära datainsamlingen ska alltid göras före den primära och en litterär studie ska finnas med i alla uppsatser. Sekundär data kan vara väldigt mycket; skrivna vetenskapliga rapporter, böcker, bloggar eller tv-program för att nämna några exempel. Målet med uppsatsen är att besvara en frågeställning/problem som genererar ny kunskap vilket kommer göras med en egen

¹⁴⁵ Finn m.fl. 2000:7

¹⁴⁶ Finn m.fl. 2000:9
Berg 2009:5-6

¹⁴⁷ Finn m.fl. 2000:17

¹⁴⁸ Finn m.fl. 2000:8

¹⁴⁹ Finn m.fl. 2000:2

¹⁵⁰ Finn m.fl. 2000:73

¹⁵¹ Finn m.fl. 2000:6

¹⁵² Finn m.fl. 2000:40

undersökning, men för att lyckas med detta är det väsentligt för mig att ha en stark litterär bakgrund. Dels för att stärka min egen forskning men också för att se vilken information som redan finns. Det är ingen större mening för mig att samla primär data om något som redan existerar. Min litterära del består främst av böcker och vetenskapliga artiklar. Det är viktigt att få med flera olika källor av tidigare forskning eftersom det ger bredare kunskap och innehållet i uppsatsen blir mer trovärdig när informationen kommer från flera författare. Primär data samlades in med snabba enkätintervjuer där deltagarna svarade på frågorna direkt på pappret. Det var ytterst viktigt att jag inte framförde egna åsikter eftersom det hade kunnat påverka svaren som intervjupersonerna gav mig. Uppsatsen riskerade att förlora en stor del av sitt syfte om jag påverkade deltagarna. Frågorna från enkäterna bearbetades sedan med varje stad var för sig. Svar från kvinnor och män delades upp i två högar och sammanställdes i kronologisk ordning, detta för att jag ville undvika risken att blanda ihop frågorna med varandra och därmed undvika onödiga fel i resultaten. Samtliga svaren skrevs under arbetets gång in i ett Word-dokument. När alla frågorna var bearbetade sammanställdes totala antalet svar för varje alternativ på de enskilda frågorna fördelat mellan kvinnor och män. Från de hopräknade svaren gjordes sedan diagram för att presentera den empiriska informationen från enkätundersökningen. Den viktigaste informationen från enkätundersökningen sammanfattades även i en skriftlig text för att lyfta fram det mest intressanta.

3.6 Urval

Undersökningsområdet är sydvästra Sverige i följande städer: Borås, Kinna, Varberg, Falkenberg och Halmstad. Eftersom alla personer som svarade på enkäterna inte bodde i städerna utan området omkring ingår städerna med omnejd i undersökningen. Värt att notera är också att två män boendes i Eskilstuna och Jönköping kom med från Borås och en svensk kvinna med Köpenhamn som bostadsort från Halmstad. Enkätintervjuerna genomfördes under början av maj 2011 efter det att litteraturgranskningen var genomförd. Jag valde den ordningen för att se vilken kunskap som redan fanns, därefter utformades påståenden med svarsalternativ med syfte att generera ny kunskap. Försök gjordes att få med lika många personer från olika åldersgrupper enligt statistiska centralbyråns siffror (SCB), detta visade sig dock vara alldeles för tidskrävande eftersom vissa åldersgrupper inte alls var intresserade av att svara på enkäten, framförallt medelålders och äldre män. Planerna ändrades med fokus från åldersgrupper till skillnader mellan kvinnor och män. Åldersgrupper fick ändå en

betydande roll eftersom jag ville ha individer av män och kvinnor i varierande åldrar för att få svar som i största möjliga mån stämde överens med befolkningen i sydvästra Sverige.

3.7 Giltighet

Min undersökning med enkäter som intervjumetod kommer att ha hög *reliabilitet* vilket ofta kännetecknar kvantitativt utförda undersökningar. Reliabilitet kan beskrivas enligt följande: Om en annan person i Sverige med mina intervjufrågor genomför samma undersökning är sannolikheten hög att han eller hon får liknande resultat som mig. En reliabel fråga ska vara både tydligt formulerad och enkel att förstå. Min metod är enkel att genomföra såvida han eller hon som gör undersökningen är objektiv. Undersökningen kommer vara geografiskt lagt i sydvästra delarna av Sverige, därför borde resultaten bli snarlika om en annan gör exakt samma undersökning under liknande förutsättningar.

Validitet är ett annat betydelsefullt begrepp inom forskningen som ifrågasätter om jag har valt att använda mig utav rätt metod, exempelvis är en penna väl lämpad att använda till skrivning men desto sämre om jag vill röra om i grytan på spisen. I min studie avser validiteten enkätundersökningen. För mig är det viktigt att få ett stort utfall av svarande personer om jag ska kunna göra analyser som bidrar till ny kunskap, enklaste sättet att få tillräckligt många svar till undersökningen är att gå runt i staden och fråga personer om de kan tänka sig att svara på några frågor. Risker finns med denna metod som sänker validiteten och det är om intervjupersoner ger svar de tror jag vill ha istället för ärliga eller om jag misslyckas med att vara objektiv. Om detta sker har min valda metod och mitt utförande visat sig vara bristfällig och då är validiteten låg¹⁵³.

¹⁵³ Finn m.fl. 2000:28/38

4. Enkätundersökning

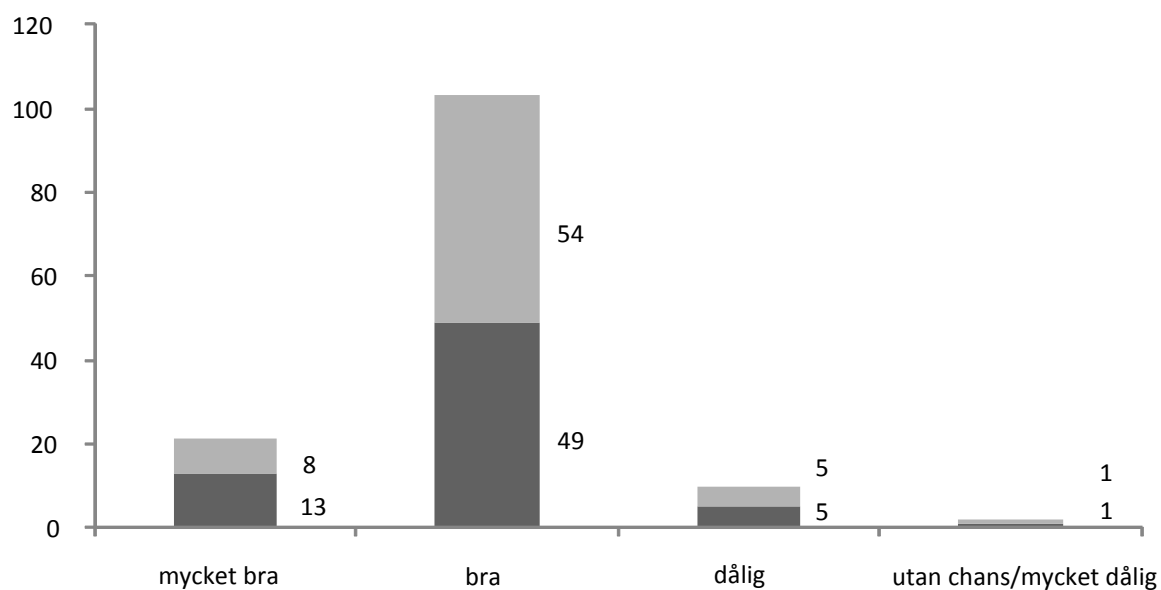
4.1 Presentation av resultat

Resultaten nedan från enkätundersökningen presenteras med hjälp av stapeldiagram. Till mina enkäter hade jag fyra svarsalternativ till varje påstående och fokus ligger på kvinnor gentemot män, jag har valt en diagrammodell där kvinnor och män för varje svarsalternativ presenteras med en gemensam stapel. Jag valde denna presentation för att skapa en helhetsbild av svaren som gavs. Totalt har 136 enkäter använts till datainsamlingen, 68 svar från kvinnor och 68 från män. Vilka påståenden som använts till enkätundersökningen finns att läsa som bilaga i slutet av uppsatsen.

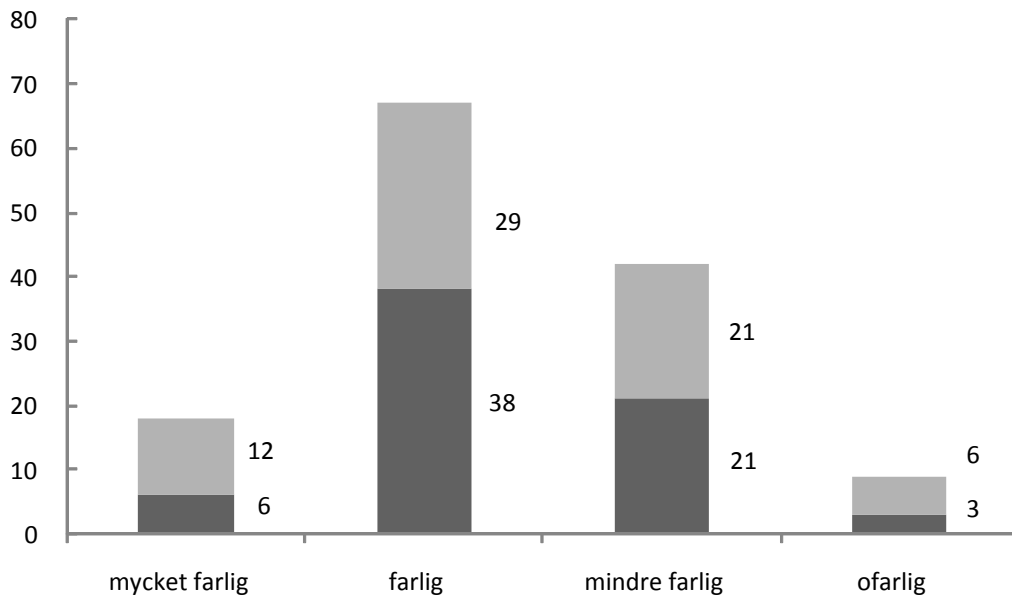
Resultaten från enkäten tyder på att de allra flesta såg positivt på den ekologiskt hållbara turismens framtid. Skillnaderna som fanns mellan kvinnor och män var små, det som skiljde var om den ekologiskt hållbara turismens framtid var bra eller mycket bra (*figur 1*). Intressant data som kom fram från enkäten var att de flesta ansåg att storskalig turism är farligt för naturmiljöer, men faktum är att en ganska stor andel av både kvinnor och män tyckte att storskalig turism inte var ett större hot mot naturen. Åsikterna gick isär något huruvida storskalig turism verkligen är ett hot mot naturområden eller inte (*figur 2*). Folket var däremot eniga om att regler som ”verktyg” för att förhindra turister som missköter sig i naturen är en bra eller mycket bra idé, bara ett fåtal personer tyckte att regler är dåligt i syftet att förhindra turister som missköter sig i naturen (*figur 3*). Större avvikelser fanns huruvida vi ska införa entréavgifter eller inte till våra nationalparker. I frågan gick åsikterna kraftigt isär och det framförallt mellan personer av samma kön. Skillnader fanns också mellan kvinnor och män där kvinnorna var positivare till entréavgifter än män. Intressant är också att flertalet personer tyckte att entréavgifter för personer över 18 år ska införas och en skara som tyckte att entréavgifter endast skulle vara för utländska besökare, där hade män en positivare inställning än kvinnor (*figur 4*). Fler olikheter framkommer om lärande/kunskap är väsentligt för den ekologiskt hållbara turismen, nästan alla kvinnor tycker att lärande/kunskap är en mycket viktig eller ganska viktig del av den ekologiskt hållbara turismen. Männerna är mer skeptiska även om de flesta av dem också tycker det är ganska bra, det framkommer tydligt från resultaten att fler män anser att lärande/kunskap inte är av större betydelse i den ekologiskt hållbara turismen (*figur 5*). Både likheter och i viss mån olikheter finns gällande om kvalitetsmärkning genom Naturens Bästa av företag som vill kalla sig ekoturistdestination är bra eller inte. Nästan samtliga tycker att kvalitetsmärkning är mycket bra eller ganska bra. Skillnaderna ligger i att betydligt fler kvinnor anser att kvalitetsmärkning är mycket bra,

männen är inte lika positiva och tycker i större utsträckning att det är ganska bra (figur 6). Det sista jag ville ta reda på var intresset för att besöka en ekoturistdestination i framtiden. De flesta visste inte och svarade kanske, men fler män än kvinnor var säkra på att de i framtiden kommer eller inte kommer besöka en ekoturistdestination (figur 7).

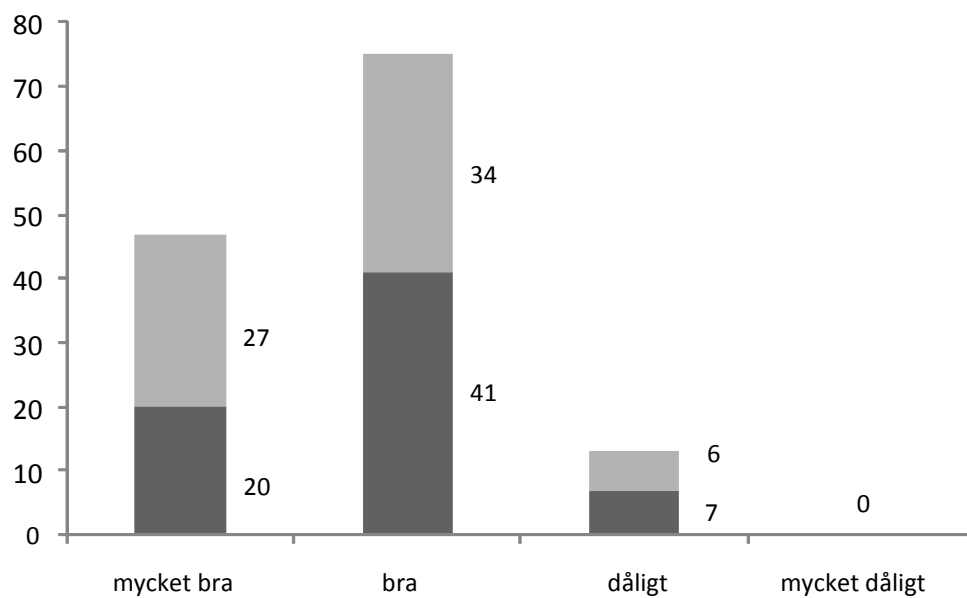
4.2 Sammanställning av enkätundersökningen

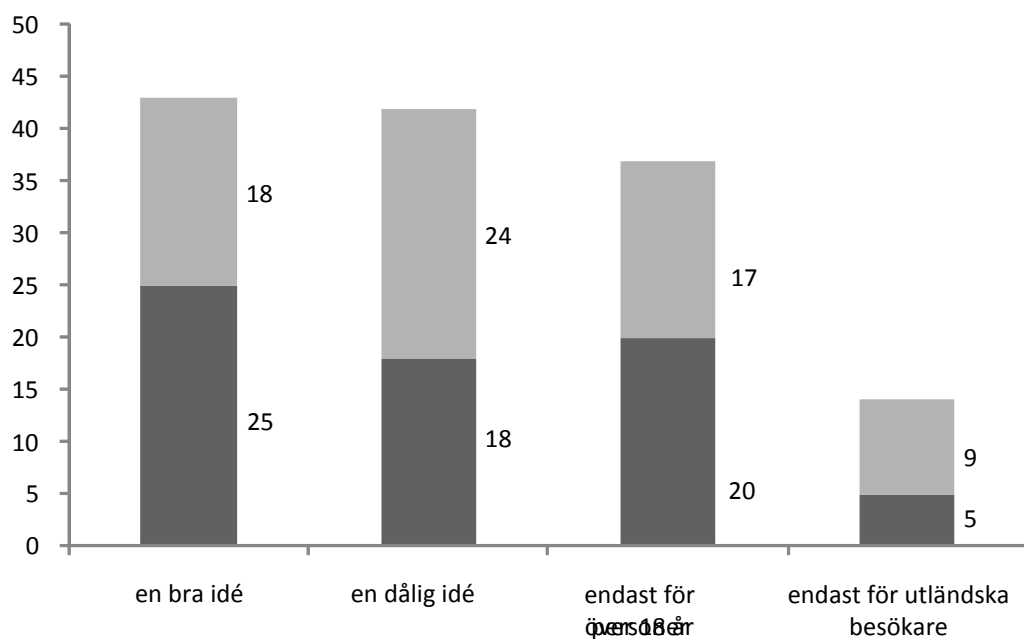
Figur 1: visar vad folket i sydvästra Sverige tror om den ekologiskt hållbara turismens framtid. För att tydligt skilja dem åt i diagrammen presenteras kvinnorna med en mörkgrå färg medan männen i en ljusgrå nyans.

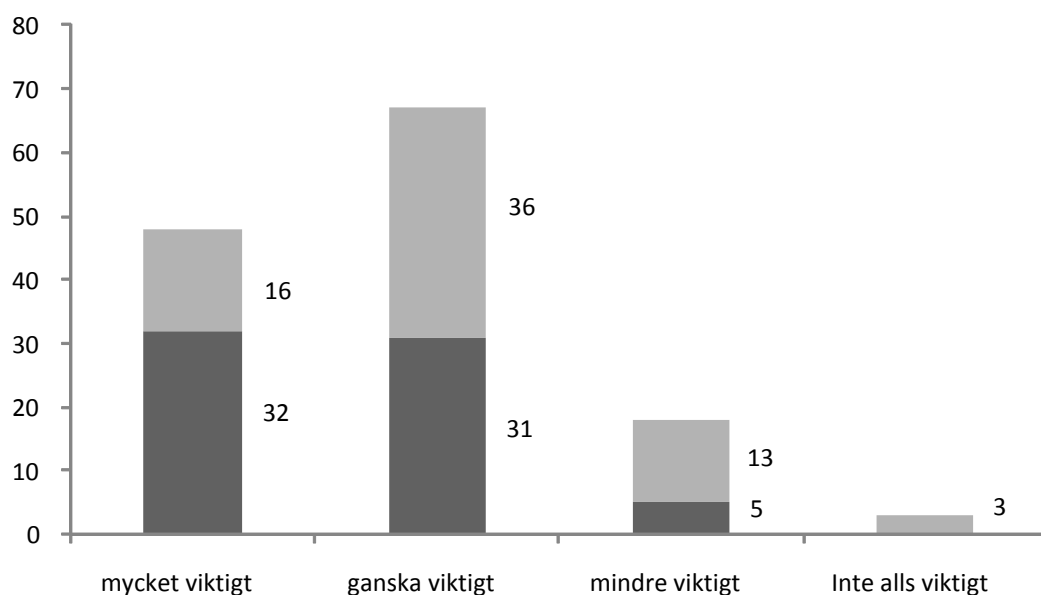
Figur 2: visar hur stort hot folket anser att storskalig turism/massturism är mot naturmiljöer. Kvinnor i mörk nyans medan män i ljus.

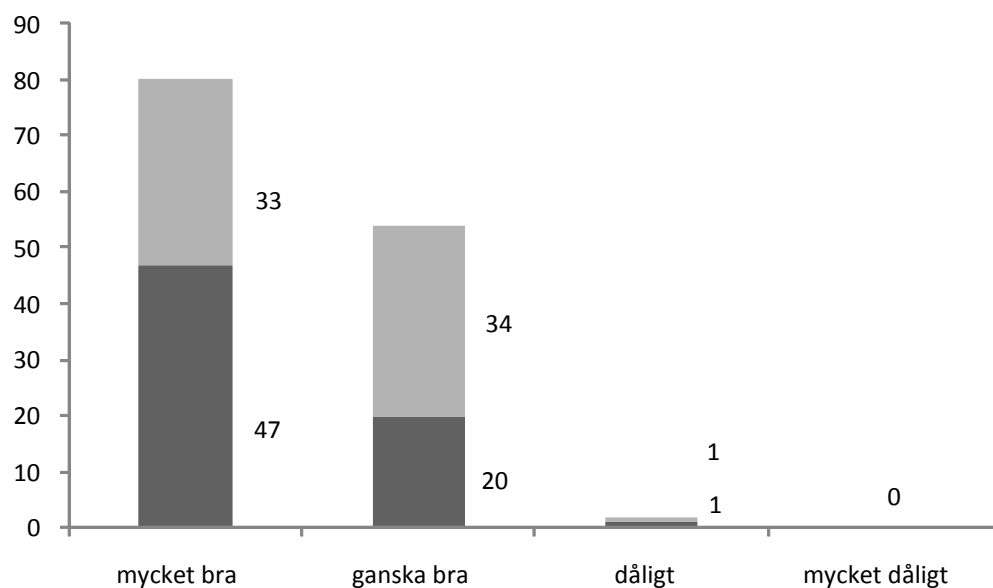
Figur 3: visar vad folket anser om regler som ett "verktyg" att förhindra turister som missköter sig i naturen. Kvinnor i mörk kulör och män i ljus. En man ville inte svara på frågan, därför är det totalt 67 män som diagrammet visar.

Figur 4: visar vad befolkningen tycker om idén att införa entréavgifter till våra svenska nationalparker. Män i ljusgrå nyans medan kvinnor i mörkgrå.

Figur 5: visar vad befolkningen tycker om vikten av lärande/kunskap som en del av den ekologiskt hållbara turismen. Män presenteras i ljusgrått och kvinnor i mörkgrått.

Figur 6: visar vad folket anser om att kvalitetsmärkning genom Naturens Bästa är ett krav för att företag ska få kalla sig ekoturistdestination. Männens svar visas med ljus färg och kvinnornas med en mörkare nyans.

Figur 7: visar intresset för att besöka en ekoturistdestination någon gång i framtiden bland kvinnor och män. Kvinnornas svar presenteras i mörk färg och männens i ljus färg

5. Analys/diskussion

5.1 Analys av befintlig litteratur

Studiens första frågeställning handlade om vad organisationer kan göra för att jobba mot en ekologiskt hållbar turism. Utifrån litteraturen kom jag fram till att viktiga komponenter är att turismen ska vara småskalig, den ska ge skyddsvärd natur och biologisk mångfald ett ekonomiskt värde som gör det värt att bevara. Det bästa exemplet på detta är bergsgorillorna i Afrika som mycket tack vare turismen räddades från total utrotning. Vidare är lärande och kunskap oerhört viktig, vet vi inte vad vi gör för fel kan vi inte åtgärda dem. Dessutom beter vi oss bättre i naturen när vi förstår hur vi med våra handlingar påverkar miljön. Ett verktyg att förhindra dåligt beteende i naturen är regler som sätter gränser för vad som är och inte är tillåtet att göra i naturen. Sunt förnuft kommer vi långt med men alla vet inte vad det innebär i naturen och regler är därför väsentligt för att begränsa turisternas påverkan på naturen.

Nationalparker är statligt ägda naturområden med syfte att bevara biologisk mångfald och natur samt ge upphov till rekreativa aktiviteter. Speciella regler gäller vid besök, eftersom varje nationalpark har vissa regler som är tillämpade för det specifika området. Nationalparker är otroligt viktiga områden, de utgör ungefär tre procent av världens totala areal men i dessa områden lever också en tredjedel av världens alla ryggradsdjur och växter. Bergsgorillan är en av arterna som endast lever i en nationalpark. Turismen har tillsammans med skyddet i form av nationalparken räddat bergsgorillan, en kombination som i framtiden kan rädda fler arter. Kvalitetsmärkning är viktigt i arbetet med att godkänna riktiga ekoturistföretag. I Sverige jobbar Naturens Bästa med detta och endast företag som kan uppfylla deras kriterier får stämpeln att kalla sig ekoturistarrangör. En garanti som både vi resenärer och naturens invånare mår bra av.

5.2 Analys av enkätundersökningen

Denna uppsats har tagit upp delar av turismens negativa ekologiska konsekvenser och en lösning på problemen som uppstått. Även om problemen är många ligger grunden i massturismens framfart. Den storskaliga turismen har fört med sig konsekvenser på naturen runt om i hela världen. Utbyggnader av hotell och andra faciliteter för turister såsom golfbanor slukar stora skogsområden och naturresurser. Friskt vatten är för oss i Sverige en självklarhet men det finns länder där det är en bristvara, ändå förbrukas enorma mängder sötvatten av turistnäringen och turisterna på ett ohållbart sätt. Andra konsekvenser till följd av

massturismen är slitage i naturen och nedskräpning. I Machu Picchu tvingas de ta hand om ca: tre ton sopor om dagen. Sophantering är under all kritik och slängs antingen rakt ner i floder eller bränns upp. Saken blir inte bättre av att turister kastar skräp efter sig i naturen. Det blir som en kedjereaktion, när en person slänger skräp efter sig gör fler det och så vidare. Av min enkätundersökning att döma ansåg de flesta kvinnor och män av dem 136 svarande att massturism är ett hot mot naturmiljöer, men det var också en ganska stor andel som inte tyckte storskalig turism utgjorde ett hot naturen (*figur 2*). Litteraturgranskning har gett mig insikten att massturism är ett stort ekologiskt hot på många ställen och det är därför uppenbart kunskap om massturismens negativa konsekvenser är bristfällig. Att kunskap saknas kan bero på flera faktorer, dels intresse att alla inte har ett intresse av att lära sig miljöproblem som råder idag. Det kan också bero på undervisning i skolan, även om miljöproblem är flitigt debatterat är det inte säkert de tar upp turismen som en av miljöbovarna. Av egna erfarenheter är det endast från turistkurser- och program i min utbildning som tagit upp problemen med turism. Det är troligtvis inte så överallt, men det är möjligt att grundskola och gymnasieutbildningar till exempel missar miljöhot från turismen som aspekt i undervisningen. Miljöproblemen från turismen har inte i Sverige vad jag hört överlag debatterats i större utsträckning, det kan därför vara som så att informationen inte kommit ut i tillräckligt stor omfattning än.

Det är lätt att skylla på turistföretag för skadorna som skett och de har ett stort ansvar, men faktum är att vi som turister också har det gentemot naturen. Metoden med regler är en bra verktygslåda att använda när en destination har som mål att förhindra turister som missköter sig, men den kan vara bristfällig om reglerna bryts som i exemplet med bergsgorillorna i Afrika. Där har dock guiderna också ett ansvar de inte tagit fullt ut om för många eller sjuka turister tagits med till gorillorna. Regler finns vart vi än kommer och det är väldigt viktigt att vi turister respekterar dem. Det är viktigt att ha i åtanke att syftet med regler inte är att förstöra besökarnas upplevelser utan värna om naturen, samhället och säkerställa att området är i samma skick till framtida besökare. I enkätundersökningen ville jag se vad folket tyckte om regler som ett verktyg att förhindra turister som missköter sig i naturen. En stark majoritet av de svarande är positiva eller mycket positiva (både kvinnor och män) till regler med syfte att motverka dåligt beteende i ”det fria” (*figur 3*). Det kan bero på att de flesta vill känna till vad som är och inte är tillåtet att göra i naturen dit de reser, med kännedom om regler och gärna förståelse om varför de finns är det troligt att turister respekterar och följer reglerna. En annan tänkbar orsak ligger i att vi är vana vid att leva med regler eftersom det alltid funnits

med oss, utan dem skulle samhället inte fungera över huvud taget och det är samma sak på turistdestinationer och naturen. Bara en enkel sak som att turister tar med sig skräpet i fickan istället för att slänga i naturen kan det behövas en regel för. De flesta ser det som sunt förnuft att inte skräpa ner och förstöra, men så är det inte med alla och regler är därför en viktig del i naturvården där turism är inblandat.

Det går att stirra sig blind på negativa konsekvenser turismen för med sig, men det ger inte en rättvis bild av verkligheten eftersom branschen även bidrar till att naturmiljöer och arter får ett konkurrenskraftigt skydd mot annan skadlig verksamhet. Utan turismen är risken stor att den afrikanska bergsgorillan idag varit utrotad. Stammen var nere på omkring 220 individer under 80-talet innan trenden vände, idag finns det närmare 800 bergsgorillor mycket tack vare turismen. Genom turismen har gorillorna fått ett starkare ekonomiskt värde som levande vilket resulterat i stärkt naturskydd. Gorillaturismen är idag en verksamhet som omsätter hundratals miljoner kronor varje år. Flera arter och naturområden har idag ett starkt ekonomiskt värde tack vare turismen. Förhoppningsvis får fler arter och naturområdet det skydd de förtjänar genom turismen framöver. I Syd- och Centralamerika skövlas regnskogen till förmån för kakao- och kaffeodlingar bland annat. Regnskogen är otroligt artrika ekosystem och kanske kan räddningen komma från turismen om skogen får ett ekonomiskt värde som är starkare än skövlandet för odlingsmark. Att det finns hopp för en ekologiskt hållbar turism i framtiden bekräftas av min enkätundersökning i sydvästra Sverige. De allra flesta trodde att branschen har en ljus framtid att gå till mötes (*figur 1*). Att de flesta tror på denna smala nisch kan bero på att miljöfrågor och bevarande är ett väldigt aktuellt ämne och vi är mer intresserade av miljöfrågor när vi vet mer om dem. Ett tecken på det kan vara att Miljöpartiet i riksdagsvalet gjorde sitt bästa val hittills år 2010 och blev det tredje största partiet. En annan orsak kan vara att en del valt ett alternativ de hoppas mer än tror på, personer som följer sina hjärtan. Jag ser absolut inget fel med det egentligen om så är fallet, men påståendet de skulle svara på säger ”tror” vilket inte är riktigt samma sak som ”hoppas”. Det ser ändå ut som att den ekologiskt hållbara turismen har folkets stöd och hopp för framtiden vilket i mina ögon betraktat är glädjande.

Idag finns det verksamheter som säger sig vara ekoturistdestinationer utan att följa de grundläggande principerna för ekoturism. För mig ska en äkta ekoturistdestination vara kvalitetsmärkt. I Sverige jobbar Naturens Bästa med kvalitetsmärkning, verksamheter som vill kalla sig för ekoturistföretag måste uppfylla Naturens Bästa kriterier för att få kvalitetsstämpeln. Mina resultat från enkäterna visade att nästan samtliga personer var något

eller mycket positiva till kvalitetsmärkning genom Naturens Bästa (*figur 6*). Detta tyder på att folket anser det är viktigt att ställa krav på turistföretag som vill vara ekoturistdestinationer. Av de som svarade med ”ganska bra” visste nog inte en del av dem vad Naturens Bästa är för något. Det skrivs inte mycket om dem i våra tidningar, det sägs inte mycket på tv och så vidare. Även om de var något positiva kände de antagligen inte till exakt vad Naturens Bästa jobbar med och vilka kriterier de har för att ge ut kvalitetsstämpeln som ekoturistföretag. Jag tror att fler hade varit ännu positivare om de haft bättre kännedom om Naturens Bästa. Att få kalla sig ekoturistdestination är ett starkt varumärke som ska förtjänas, det finns företag runt om i världen som missbrukat varumärket när verksamheten i självaverket varit natur- och massturism. Därför är det otroligt viktigt med kvalitetsstämpeln för naturen, den lokala befolkningen och oss turister som betalar för upplevelsena. Det kan fungera som en bekräftelse för rättvist resande.

Turism bedrivs ofta i nationalparker som är det bästa skyddet ett naturområde kan få. I Galapagos där hela området är en nationalpark tar de entréavgifter för alla som vill besöka öriket medan i Sverige är våra nationalparker öppna för alla. I enkätundersökningen visade sig kvinnor något mer positiva än män till entréavgifter till våra svenska nationalparker och svaren skilde väldigt mycket mellan personer av samma kön (*figur 4*). Att kvinnor var positivare till entréavgifter kan bero på att de är mer benägna att betala för naturupplevelsena än männen, det är också tänkbart att kännedom om vad pengarna från entréavgifter kan komma att användas till påverkar svaren. Att män var mer negativt inställda kan bero på att de är mer intresserade av friluftsliv än kvinnor och ser det som deras rättighet att vistas fritt i nationalparkerna eftersom de finansieras av skattepengar. Övrigt för mig var att en relativt stor andel ansåg att personer över 18 år skulle betala inträde. En tänkbar orsak bakom de svaren kan vara att de flesta över 18 år jobbar och har råd med att betala entréavgifter, ungdomar som studerar har inte samma ekonomi och avgifter skulle kunna avskräcka dem från att besöka dessa rekreativa områden i högre utsträckning än vuxna. Intressant är också att totalt 13 procent men män i större utsträckning än kvinnor ansåg att entréavgifter skulle betalas av utländska besökare. Det kan bero på att de tycker det är orättvist att turister som inte betalar någon skatt får gratis tillgång till våra nationalparker när vi måste finansiera dem. Kopplingar kan dessutom finnas till Sverigepartiets frammarsch vid det senaste riksdagsvalet. Att blanda in politik är ett känsligt ämne men det är fullt möjligt att vilken politisk ideologi man sympatiserar påverkar vilken ståndpunkt man har i frågan om entréavgifter till nationalparkerna.

Kunskap och lärande är en social faktor mer än en ekologisk, men faktum är att när vi har större kunskap om turismens negativa påverkan är chansen större att vi beter oss bättre på turistdestinationen och väljer resmål mer med omsorg i framtiden. Av dessa faktorer tycker jag därför att kunskap och lärande är en väldigt viktig del i den ekologiskt hållbara turismen eftersom det kan göra oss till bättre turister. Som tidigare nämnt har vi turister precis som turistföretagen ansvar gentemot naturen och det lokala samhället. Mina åsikter delas till största delen med kvinnor i enkäten som i större utsträckning än män tycker att lärande och kunskap är mycket viktigt för den ekologiskt hållbara turismen (*figur 5*). Detta kan vara en följd av att kvinnor generellt prioriterar högre utbildning än män och därför värdesätter kunskap i större utsträckning. Tänkbart är också att männen i större omfattning inte ser hur kunskap som en social aspekt kan bidra till en mer ekologiskt hållbar turism.

På frågan i enkäten om de någon gång i framtiden skulle besöka en ekoturistdestination svarade de flesta med att de kanske skulle göra det. Fler män visste att de skulle göra det respektive att de troligtvis inte skulle besöka en ekoturistdestination (*figur 7*). Detta tyder på att männen var aningen säkrare i frågan om de skulle ekoturista eller inte, kvinnorna var lite mer tveksamma vilket bekräftas av att de var betydligt fler som svarade med ”kanske” än männen. Intressant är att inte speciellt många var säkra på att de inte skulle besöka en ekoturistdestination framöver, det är osannolikt att alla som svarade med ”kanske” kommer göra ett besök på en ekoturistdestination men de lämnade ändå dörren öppen. Det kan bero på att ingen vet vad framtiden har att erbjuda och att saker kan ändras snabbt i våra liv. Det är svårt att bekräfta eller neka till vad vi kommer att göra i framtiden därför vill vi inte stänga några dörrar. Intressen kan dessutom ändras med åren och vi får nya bekantskapskretsar som påverkas oss. De flesta av oss vill ut i omvärlden och fortsätter ekoturismen att växa kommer antagligen fler av de svarande på enkäten besöka en ekoturistdestination någon gång i framtiden.

5.2.1 Teori utifrån enkätundersökningen

Slutligen vill jag framhålla att jag har en teori som säger att befolkningen i sydvästra Sverige är positiva till den ekologiskt hållbara turismen, men att vissa åsikter går isär mellan kvinnor och män om vilka komponenter som är relevanta för nischen. I frågor där åsikterna gick isär var huruvida kunskap och lärande är en viktig del i den ekologiskt hållbara turismen och om vi ska införa entréavgifter till våra svenska nationalparker.

5.3 Slutsats

Min slutsats utifrån syftet och frågeställningen är att vi måste jobba för en ekologiskt hållbar turism för att undvika förstörd natur och hotad biologisk mångfald. Det är bevisat med bergsgorillans återkomst att det är fullt möjligt om vi agerar i tid. Det finns mycket organisationer kan jobba med som förhindrar skador i naturen, bland annat småskalighet och lärande. Vidare genererade min enkätundersökning ny kunskap om sydvästra Sveriges medvetenhet om ekologiskt hållbar turism. Överlag är folket relativt medvetna om ekologiskt hållbar turism och massturismens negativa påverkan, men viss kunskapsbrist finns också och i vissa frågor går åsikter isär. Utifrån detta har C-uppsatsen fullgjort sitt syfte och besvarat frågeställningen jag jobbade med.

5.4 Avslutande ord

Jag hoppas denna studie kan bidra till ökad förståelse om betydelsen av ekologiskt hållbar turism. I en värld under ständig utveckling kommer fler och fler naturmiljöer och arter hotas. Turismen kan vara dess fiende men också räddare. Det finns känsliga områden där turismen och andra verksamheter borde hålla sig borta från, men det finns också naturområden där turismen kan bidra till att värna om biologisk mångfald om den utvecklas på rätt sätt utan att fungera som en nyckel till massturismen. Kunskap finns definitivt, förhoppningsvis används den till att låsa ute massturismen för en turistnäring med inriktning mot att vara ekologiskt hållbar.

6. Källförteckning

- Africa Jungle Tours 2010. *Gorilla tracking rules and guidelines*.
<http://www.ugandagorillatour.com/about-uganda-gorillas/gorilla-tracking-rules-guidelines.html> 2011-04-25.
- Bandara R. 2009: *The Practice of Ecotourism in Sri Lanka: An Assessment of Operator Compliance towards International Ecotourism Guidelines*. South Asia Economic Journal, 10(2) 471-492.
- Berg B. L. 2009: *Qualitative Research Methods For The Social Science*, Published by Pearson Education, Boston, USA.
- Bohanec B. & Stubelej Ars M. 2010: *Towards the Ecotourism: A decision support model for the assessment of sustainability of mountain huts in the Alps*. Journal of Environmental Management, 91(12) 2554-2564.
- Buckley R. 2009: *Ecotourism: Principles & Practices*. CAB International, London.
- Campbell N. A. Reece J.B. Taylor M.R. Simon E.J. & Dickey J.L. 2009: *BIOLOGY Concepts & Connections* Pearson Education, San Francisco USA.
- Connell J. & Page S. 2006: *TOURISM a modern synthesis*. Thomson Learning, London.
- Dielmans J. 2008: *Välkommen Till Paradiset - Reportage Om Turistindustrin Atlas*, Stockholm.
- Ekoturismföreningen. *Nyfiken på ekoturism*. <http://www.ekoturism.org/nyfiken/index.asp> 2011-03-23.
- Emmelin L. 1996: *Turism – friluftsliv – naturvård: Ett triangeldrama*.
- Fennell D. 2008: *Ecotourism*. Taylor & Francis Ltd, London.
- Finn M. Elliott-White M. & Walton M. 2000: *Tourism & Leisure Research Methods*. Longman, Harlow UK.
- Fritsch A. & Johannsen K. 2004: *Ecotourism In Appalachia – Marketing the Mountains*. The University Press Of Kentucky, Lexington, USA.
- Fredman P. Wall-Reinius S. & Lundberg C. 2009: *Turism i natur: Definitioner, omfattning, statistik*. Etour, Östersund.
- Gössling S. 1999: *Ecotourism: a means to safeguard biodiversity and ecosystem functions?* Ecological Economics, 29(2) 303-320.
- Gössling S. 2001: *The consequences of tourism for sustainable water use on a tropical island: Zanzibar, Tanzania*. Journal of Environmental Management, 61(2) 179-191.
- Hanneberg P. 2004. *Ekoturister bergsgorillornas hopp*.
<http://www.dn.se/resor/rwanda/ekoturister-bergsgorillornas-hopp> 2011-04-27.

Herrera-Silveira J. Cebrian J. Hauxwell J. Ramirez-Ramirez J. & Ralph P. 2009: *Evidence of negative impacts of ecological tourism on turtlegrass beds in a marine protected area of the Mexican Caribbean*. *Aquatic Ecology*, 44(1) 23-31.

Honey M. 2008: *Ecotourism And Sustainable Development – Who Owns Paradise?* Island Press, Washington, USA.

Horton Lynn R. 2009: *Buying Up Nature: Economic and Social Impacts of Costa Rica's Ecotourism Boom*. *Latin American Perspectives*, 36(3) 93-107.

Korpens Öga. *Kontakt Korpens Öga*.

http://korpensoga.com/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=9
2011-04-28.

Kuvan Y. 2005: *The use of forests for the purpose of tourism: the case of Belek Tourism Center in Turkey*. *Journal of Environmental Management*, 75(3) 263-274.

Länsstyrelsen Dalarna. *Olika zoner*.

http://www.dalarna.se/templates/Dalarna/Page___610.aspx?epslanguage=SV 2011-04-23.

Nationalencyklopedin 2011. *Sjö*. <http://www.ne.se/sj%C3%B6> 2011-05-19.

Naturens Bästa. *Vad är ekoturism?* <http://www.naturensbasta.se/ekoturism/index.asp>
2011-04-26.

Naturens Bästa. *Detta är Naturens Bästa*. <http://www.naturensbasta.se/nb/index.asp>
2011-04-28.

Naturens Bästa. *Godkända arrangörer*.

<http://www.naturensbasta.se/arrangorer/index.asp?Sida=1&SorteringStigande=true>
2011-05-01.

Naturens Bästa. *Detta är de sex grundprinciperna för Naturens Bästa!*

<http://www.naturensbasta.se/nb/grundprinciper.asp> 2011-04-28.

Naturens Bästa. *Rid i Jorm*.

<http://www.naturensbasta.se/arrangorer/detalj.asp?AppArr=1&id=195> 2011-05-01.

Naturskyddsföreningen 2009. *Skyddad natur*. <http://www.naturskyddsforeningen.se/natur-och-miljo/djur-och-natur/skyddad-natur/> 2011-04-28.

Naturvårdsverket 2010: *Konvention om biologisk mångfald och svensk naturvård*.

Naturvårdsverket 2005: *Planering och förvaltning för friluftsliv*.

Shaw G. & Williams A.M 2002: *Critical Issues in Tourism A Geographical Perspective*. Blackwell, Oxford, UK.

Svenska Ekoturismföreningen 2010. *Ekoturism räddar världens valar*.

<http://www.ekoturism.org/nyheter/detalj.asp?ID=499> 2011-04-27.

Svenska Ekoturismföreningen 2011. *Gorillasafarin en framgång*.
<http://www.ekoturism.org/nyfiken/gorillasafari/index.asp> 2011-04-26.

Svenska Naturskyddsföreningen 2004: *Rena Semestern – om ekoturism i Sverige*. Almqvist & Wiksell, Uppsala.

Swedish Nature. *Välkommen till Swedish Nature*. <http://www.swedishnature.se/> 2011-04-28.

Thomas L. 2002. *Gorillan kommer tillbaka*. Illustrerad Vetenskap 19(10) 53-55.

Thörnelöf E. 2011. *Begränsningar i allemansrätten*.
<http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Friluftsliv/Allemansratten/Skyddade-omraden/Begransningar-i-allemansratten/> 2011-05-01.

Thörnelöf E. 2011. *Ekoturism*. <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Friluftsliv/Planera-for-friluftsliv/Naturturism/Ekoturism/> 2011-04-28.

Thörnelöf E. 2011. *Nationalparker*.
<http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Friluftsliv/Skyddade-omraden/Nationalparker/> 2011-04-21.

Thörnelöf E. 2011. *Turisten styr miljöframgången*.
<http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Friluftsliv/Planera-for-friluftsliv/Naturturism/Turisten-styr-miljoframgangen/> 2011-04-28.

Ziepel M. 2010. *Glädjande ökning av bergsgorillorna i Afrika*.
<http://www.wwf.se/press/pressrum/pressmeddelanden/1330303-gldjande-kning-av-bergsgorillorna-i-afrika> 2011-04-26.

Bilaga 1

Ekologiskt hållbar turism: vad säger det er?

Man Kvinna Bor:.....
Ålder: 15-24 25-34 35-44 45-54 55-64 65+

1. Jag tror att den ekologiska turismens framtid är..
utan chans/mycket dålig dålig bra mycket bra
2. Storskalig turism/massturism som hot mot naturmiljöer är..
mycket farlig farlig mindre farlig ofarlig
3. Regler att förhindra turister som missköter sig i naturen anser jag vara ett "verktyg" som är..
mycket bra bra dåligt mycket dåligt
4. Nationalpark är det starkaste skyddet ett naturområde kan få och finansieras av oss skattebetalare, på vissa platser exempelvis Galapagos har de avgifter för de som vill besöka öriket. Avgifter till de svenska nationalparkerna tycker jag är..
en bra idé en dålig idé endast för personer över 18 år endast för utländska besökare
5. Lärande/Kunskap som en del av ekologiskt hållbar turism anser jag är..
inte alls viktigt mindre viktigt ganska viktigt mycket viktigt
6. I Sverige jobbar Naturens Bästa med kvalitetsmärkning. Arrangörer som vill kalla sig ekoturistföretag måste uppfylla en mängd kriterier som Naturens Bästa bestämt. Detta anser jag är..
mycket bra ganska bra dåligt mycket dåligt
7. Att turista på en ekoturistdestination är något som jag någon gång i framtiden..
självklart kommer att göra kanske gör troligtvis inte gör inte kommer att göra

